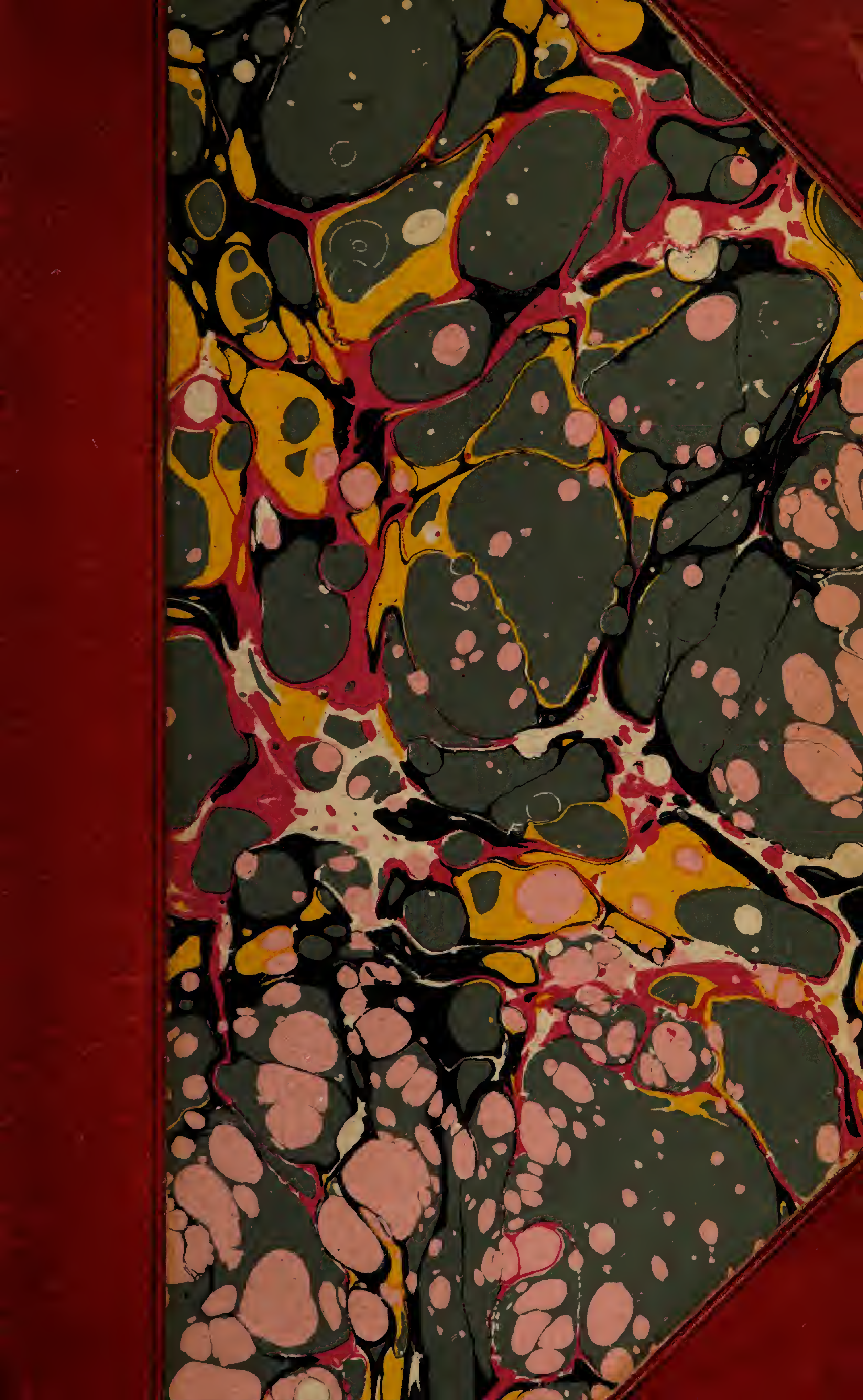

SARMENTO, J. de Castro

DISSERTATIONES

In Novam, Tutam, ac Utilem Methodum
Inoculationis, seu Transplantationis

VARIOLARUM.

Prima Methodus Auctoritate
REGIÆ MAJESTATIS BRITTANNICÆ
Comprobata 28. Julii 1721. & publicata
Cum criticis Notis in varios Autores de hoc Morbo scribentes
à JACOBO à CASTRO Medic. Lond.
Altera Methodus prælecta
à GUALTERO HARRIS.
Tertia BYZANTINA dicta
pro Gradu Doctoratus Lugduni Batavor. publice ventilata

Ab ANTONIO LE DUC,
Constantinopolitano.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud JOH. ARNOLD. LANGERAK. 1722.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

AD
LECTOREM.

Talis est Mentis nostræ fragilitas (Peritissime Lector) ut, quæ vel oculis, vel experimento nosmetipsi non comprobavimus, de iis, seu jocose loquamur, seu impossibilia esse existimemus. Methodum Inoculationis, seu Transplantationis Variolarum tot post annos Constantinopoli, Venetiis, & Thessaliæ feliciter in usum traditam, nuncque in

celeberrima Londini Civitate affatim comprobatam, in omnium personarum, vel Illustri, vel genio vulgari, non tam tentari gavisi sumus, quam prosequi studemus. At cum nostri Cives, quibus Anglico sermone primam editionem obtulimus, innumeris & adhuc continuis experimentis veram, ac evidentissimam habeant hujus veritatis ideam, nunc Latino Exterorum animos, & ut credant invitamus, & ut experiantur exposcimus. Nec mirer, si aliqui, vel increduli, vel legum, motuum, ac mechanices corporis Humani omnino jejuni, arduam, & fere impossibilem hujusmodi Inoculandi methodum existimari acriter contendant; nec mirer inquam, quando tot post annos invaluit Imperitorum controversia in Sanguinis Circulationem a Doctissimo semper, ac semper memorando D. Dr: Harvæo *Naturæ, ac Medicinæ vero Indagatore, Vindicatore, inventam; omnium tamen variæ & argutiæ nugatoriæ tandem subactæ confitentur ab inconcussa*

cussa ejusdem dignissimi Harvæi *veritate quam ipsis oculis videt, ac agnoscit præsens Ævum, agnoscetque futurum. Quanti & Docti, & Indocti contra* Corticis Peruvianæ *administrationem non proclamabant, quando primo in Europam introducta fuit? quamplurimi adversus ejus usum turpiter loquebantur, alii verbis, scriptis alii: At mirabili hujus* Corticis *virtute temporis decursu calculata, ac evidentissimis effectibus accurate examinata, ut remedium hoc in tempore aliis præcellens, colitur in Arte Medica. Quid mali Veteres MERCURIO non imputabant? Etenim potior illorum pars MERCURIUM ut simpliciter venenum indigitabant, ac ab Arte Medica, hac de causa, omnino rejiciendum esse foriter asserebant. At hoc nostro sæculo, quem in Medicina vel leviter initiatum proferre pigebit? totam Artis Medicæ potestatem in variis Herculeis avellendis morbis, ac radicitus stirpandis frustra laboraturam, ni MERCURIO veluti Galea, Lo-*

rica,

rica & Telo roboratam incederet. Quæ de iis dicta sunt, de pluribus aliis dicendis supponimus, quæ & experimento, & demonstratione cum in Theoria, tum in Praxi Medicinam adaugent. Hanc certe Inoculandi methodum Reipublicæ non minoris emolumenti, ut aliter amplectaris spero & satis mihi erit gloriæ, satis gaudio, si (quicquid dicant Medicastri) Viri Doctiores & Naturam indagandi amatores, experiantur, videant suis ipsis oculis & certitudinem, & hujus Methodi securitatem, ut eam omnibus in Regionibus introducant, ac unum Arti Medicæ non inferius adjutorium suppeditent.

DISSERTATIO
IN
INOCULATIONIS,
SEU
TRANSPLANTATIONIS
VARIOLARUM METHODUM.

Cura Salutis, & Pulchritudinis omnium, præcipuè Mulierum, (utpote elegantius curationis objectum) semper fuit stimulus Medicis, ut excogitarent methodos utramque præservandi à Morborum viribus, ipsas destruentium: at nihilo magis patet, quàm in VARIOLIS. Conamina varia Medico-

rum etsi sæpissime proficua sint in hunc Morbum, attamen hucusque in omnes prævalet. Necesse est ergo ut refugiant ad aliud, scilicet INOCULANDI, seu TRANSPLANTANDI VARIOLAS methodum, aliis in regionibus multo in usu habitam, hac vero minus, vel nomine notam

CAPUT I.

De Variolarum Historia, Causa, Effectu & Origine.

UT magis pateat hujus discrimen, omnium aliarum methodorum pessimus successus, & ut fructus *Inoculationis* meliori in Lumine appareat; *primò*, brevem Variolarum historiam, varias consequentias huic attendentes, variis Autoribus *Arabicis*, & *Anglicis*, præcipuè Dr: SYDENHAMIO, & aliis extractam; *Secundo*, varias methodos nunc in usu tra-

raditas; &, *tertio*, modum *Inoculandi* ſeu
ranſplantandi, ut & cauſas morbi, &
ujus depurationis, utilem infallibilem-
que ſucceſſum hanc ſequentem brevi-
er exponam.

VARIOLÆ ſive ſunt *Epidemicæ*, pen-
lentes a particulari conſtitutione aeris
ommuniter, vel generaliter incipientes
ali tempore ad illos homines, qui antea
imili morbo non corripiebantur; vel
ontagioſæ, communicatæ ab effluviis
norbificis, quæ ab alio eodem morbo
ffecto oriuntur, & aliis intra ſphæram
uæ activitatis communicantur, quorum
Corpora ſuſceptibilia ſunt illorum im-
preſſionis, & virium. Invadunt in
omnibus anni tempeſtatibus ſpecialiter
amen in *Vere*, & *Æſtate*. In *Autum-
no* melioris ſunt conditionis, præſertim
in illius declinatione, ſed quo citius ap-
parent in *Hyeme*, eo maliguioris naturæ
ſunt. Præcipuè invadunt *Infantes*, & du-
 plici

differunt ſpecie, *Distincta* nempe, & *Confluente*; poſteriores pejoris ſunt conditionis, majoremque habent Symptomatum varietatem in prioribus non inventam. Curſus hujuſmodi Morbi in unaquaque ſpecie adimpletur *quadruplici* periodo, *viz. Invaſione*, *Eruptione*, *Maturatione*, & *Exſiccatione*; omnes tamen citius pertranſeunt *Distinctæ*, quam *Confluentes.*

Illis invadentibus, Ægrotus immediatè ſentit Horrorem, & Tremorem; deinde Febrem *acutam* albida cum lingua, ſiti, nauſea, gravedine, & capitis, & oculorum; Humor *acris* irritat naſum, unde *frequenter* ſternutat, pruriunt, & humore madent oculi; palpebræ tument, vomit *frequenter*, tuſſit abſque *expectoratione*, aſthmate tenetur; dolores *prœmagnos* in capite habet, dorſo, lumbis, & in ſcrobiculo cordis; Pulſus eſt celer, & magnus, rubra Facies, urina aliquando ut in

ſa-

ſalute, attamen *frequenter* turbida, & cruda, Sanguis *extravaſatus* pleuriticus eſt. Motus *convulſivi* in Infantibus immediate præcedunt *Eruptioni*, niſi a *dentitione* oriantur. *Diſtinctis* affecti *frequenter* ſudant, quod ſymptoma *familiare* eſt huic ſpeciei; in *Confluentibus* præcedit Diarrhœa, attamen *raro* apparet in *Diſtinctis*. Omnia hæc augentur ab *Invaſione*, uſque ad *Eruptionem*, at non *æquis* gradibus his in variis ſpeciebus. In *Diſtinctis* enim mitioris ſunt naturæ; in *Confluentibus* vero Febris, Anxietas & Vomitus *vehementes* ſunt, & communiter *duobus* vel *tribus* diebus poſt Eruptionem permanent.

In *Diſtinctis* erumpunt communiter *quarto* poſt Invaſionem die, & raro ſerius; *Confluentes* vero *tertio*, ſæpius citius, raro autem, aut nunquam *quarto*, niſi illis moræ ſint *dolores* vio-

lenti, & alia Symptomata acerba ægrotum excruciantia. In *Distinctis* Pustulæ *variis* in Locis apparent, præcipue in Facie, Collo, & Thorace, & gradatim *toto* Corpore, quæ quotidié *altiores* & *majores* fiunt. *Primum* rubræ, *postea* crystallinæ, *tandem* pallidæ, & in *summitate* fulvæ apparent usque ad *Maturationis* tempus. Hisce Cutis, & Caro *contigua* dolore inflammantur, ac tument. Palpebræ adeo *tumidæ* fiunt, ut occludantur, & inde Ægrotus visu captus sit, quod communiter *octavo* in die contingit, qui dies hac in specie *præcipue* notandus est. Hoc post tempus secundum Pustularum *Numerum*, manus digiti, & aliæ partes *inflammatione*, & *tumore* occupantur, quæ in *undecimo* decrescunt, hoc enim in tempore *Distinctæ* maturatæ sunt. Deinde gradatim *exsiccantur* usque ad *decimum quartum*, vel *decimum quintum*, in

in quibus omnes, illis exceptis, quæ in *Manibus*, cadunt. Poſt Puſtulas *Squammæ* oriuntur, quæ quandoque, aut rariſſimé *foveas* relinquunt.

Confluentes erumpentes quandoque apparent *Eryſipelatis* adinſtar, & quandoque *Morbillorum*. In hiſce Puſtulæ non adeo *altæ* ut in *Diſtinctis* ſunt. In Facie & Trunco *minores* exſiſtunt, at quo *propiùs* appropinquant ad extremitates eo *majores* fiunt: In Facie in ſe coëunt, adeo ut appareat quaſi *veſica* rubra vellata, *Octavo* die tranſacto Cutis, quæ antea *levis*, gradatim *aſperior* fit, & Puſtulæ multò magis *fuſcæ* uſque ad *Maturationem*: Hoc ab tempore *exſiccantur*, & *cadunt*; quod fit reſpectu temporis ſecundum variolarum *vehementiam*; nam ubi *acerbiores* fuere, Facies *non* liberatur, niſi *vigeſimus tertius* vel *quartus* præterierit. Puſtulis *decidentibus* Squammæ oriuntur, quæ adeò *corroſivæ* ſunt, ut

ut Foveæ *profundæ*, Cicatrices, & etiam Cutis *contractiones* inde oriantur.

In *Utrisque* Febris *maxima* est ab Invasione, post Eruptionem gradatim *decrescit* usque ad Maturationem, & tunc omnino *nihil* est. At in Exsiccatione *nova* oritur Febris speciatim in *Confluentibus*. In *Distinctis* symptomata Ægrotum *excruciantia* in Invasione immediaté *post* Eruptionem cessant, at in *Confluentibus* etsi mitiora, attamen *pluribus* diebus affligunt. In *Cursu* hujus morbi, Pustulis *Confluentium* exsiccatis, *Salivatio* in Adultis, & *Diarrhœa* in Infantibus oritur, *Prior* semper Comes est hujus morbi, at *Posterior* non adeo frequens.

Symptomata *acerbissima* hujus morbi maximé sunt: Si *Octavo* in die in *Distinctis* Tumor & Rubor Faciei ut & Manuum; Sudor quoque, qui *continuo* evacuabatur, *subito* evanescant, si ab hi-

iſce delirio capiatur, Anxietate, & Micturitione; *hæc enim immediatæ ſunt mortis ſigna.* Si in *Confluentibus* Salivatio in *undecimo* ullo ſine reditu evaneſcat, & ſine tumoribus in Facie, vel *incipiente* tumore in Manibus: Si humor, qui per Salivationem evacuari debet fiat adeò *viſcidus*, ut *detentus* ſuſcitet metum Suffocationis, Aſthma, & Difficilem Deglutitionem, *hiſce enim Ægrotus a vivis tollitur.*

Si in *Utriſque* Febris ſit *violenta* per *totum* morbum, ſi Aſthma ſit, Phrenesis, vel Coma; ſi ſint Maculæ *purpureæ*, *lividæ*, vel *nigræ* ſeu in *cacumine*, ſeu *intra* Puſtulas, & ſi hæ *eruptæ* immediatè evaneſcant; Si Materia in Puſtulis contenta ſit *gangrænoſa*, & ſi Gangræna, vel Sphacelus in partibus oriatur. Si ſit Hæmorrhagia, Fluxus *ſubitus* & *immoderatus* Menſium; Hæmoptoſes, Urina ſanguinea, Micturitio, vel

Urinæ ſuppreſſio in *Juvenibus* Si Puſtulæ *ſubito* flacceſcant & ſi Diarrhœa in *Adultis* oriatur.

Regulæ *judicandi* ſunt hæ: Morbus ipſe non eſt *malignus*, niſi *malum* ſit regimen, & communiter terminatur in *ſalutem*, at quandoque in *Mortem* vel *alium* morbum. In *Distinctis* Dies *octavus*; & in *Confluentibus undecimus* præcipué notandi, nam ſecundum naturam *ſymptomatum* hiſce in diebus orientium tale ſit judicium vel in *Vitam* vel in *Mortem* Ægroti: *Species* & *Malignitas* morbi deſumenda a Puſtulis in *Facie*. Si in *Invaſione* Symptomata ſint *violenta*, timeamus alias Morbi Periodos *violentas* fore, & vice verſa. Plerumque quo *tardior* eſt Eruptio eô *mitior* erit Morbus. Quo pauciores, molliores, rotundiores, acutiores in *ſummitate* diſtinctior, majores albidiores, & in *Maturatione* fulviores, ut & quo remotiores Puſtulæ ſunt

à

à *facie* tanto *melior* erit eventus. Quo plures ſunt, præcipue in *Facie*, minores, acutiores, & magis *ichoroſa* Materia ſit in illis contenta, quo magis coëant, quo fuſciores, & nigriores ſunt, & quo citius erumpunt, tanto *maligniores*. Quo calidiora, rubriora, tumidiora, *interſtitia* inter Puſtulas tempore Maturationis tanto *major* erit *Vitæ* Spectatio; at quo pallidiores, fuſciores, & flaccidiores ſunt, tanto *minor*; Hiſce enim *Angina*, vel *Peripneumonia* adoritur. Morbus hic *mitioris* eſt indolis in *mulieribus*, *infantibus*, & in his, qui molli, phlegmatica, & laxa *Corporis* diſpoſitione præditi ſunt, quam in *Senibus*, & *laboribus* aſſuetis. Si *externa* Superficies ſolummodo laborat, *minoris* eſt diſcriminis; at ſi Fauces, Gula, Ventriculus, Inteſtina & cætera viſcera occupantur tanto *majoris*.

Morbi, & *Effecta* ab hoc Morbo

pro-

producta, ac ab ipso *relicta* hujusmodi sunt, *viz*. Foveæ, Contractiones cutis, Cicatrices, & hujusmodi deformitates Faciei, Perlæ, Oculi humidi, ut & Inflammationes, visus obtusus, & sæpissime Cæcitas. Motus Convulsivi, Epileptici, Apoplectici, Tumores, Abscessus in variis Corporis partibus; *Asthma*, *Pleuritis*, *Peripneumonia*, *Pthtisis*, vel *Cachexia*, quorum ope Ægrotus *miserrime* vivit.

Si inquiramus *Originem* hujus morbi, nobis evidentissime patet esse *novum*; nulla enim traditur illius Descriptio à *Veteribus*, quod mihi re demonstrari videtur. Non enim supponendum est, illos, tam diligentes Morborum Observatores, hunc omisisse, qui inter alios *tanti* nominis est. Evidentissimum etiam est, quod nunc temporis pluribus in Terræ Locis adhuc est né vel *nomine* notus; & quod *Indei-*

ndi Occidentales primùm illum censuêre
contagio ab *Hyspanis* suscepto, quo
llo tempore (Regimine ignoto) præci-
ouâ illorum pars occubuit. *Arabes* pri-
ni fuere, qui nobis hujus Morbi *ratio-*
tem tradidêre, quorum Observationes
& circa Historiam, Causam, & me-
lendi Methodum adeo *accurate* exstant,
it *hodierni* Autores *quamminimum* huic
ddiderint. Quicunque de hujus ve-
itate dubitat, perlegat *Mesuen*, *Rasen*,
& *Avicennam*, & immediatè victus erit.
Non me latet, *Zacutum Lusitanum* la-
oorem impendisse huic opponere; at
oca citata ex *Hippocrate*, *Galeno*, &
Celso, ne vel minimum valent, ideoque
refutatione particulari indigna mihi vi-
dentur. Consulat quisquis velit *Quæst.*
11. *de Medicor. Princip. Hist. Lib.* 2.

CAPUT II.

De Variolarum Curandarum Methodo Varia.

NUnc procedimus *Curandi* Methodos examinare; harum quædam sunt *Generales*, aliæ vero *Particulares* in usum vocatæ ad quædam Symptomata debellandum. Generalium *quatuor* sunt, quarum *duæ* noscuntur nomine *Frigidi*, & *Calidi Regiminis*: Prior *laudatur*, ac in usum adhibetur à *Doctore Sydenham*, sæpe probatur *eventu*, & quampluribus *rationibus* stabilitur. Posterior amplectitur ab omnibus *Nutricibus*, & *Vetulis*, laudatur quoque a *Doctore Morton*, ac *Lister*, & pluribus Medicis *peritis*, qui tradunt consultissimum esse simili *semper* uti Methodo ad *propellendas variolas* e corde, *ut Vetulæ dicunt*; vel secundum Me-

Medicos ad expellendas *morbificas*, & *malignas* ab *Internis* particulas ad partes *externas*. Etſi Regimina hæc *diverſa* ſibi invicem *contraria* videantur, attamen eventus *bonus* ab utriſque ſæpiſſimè oritur, quandocumque debita *circumſtantiata*, & Perito *regulata* ſunt; Eventus etiam æquè *malus* ab utriſque exoritur, quo primum ab *Imperito* adhibeantur. At reverà fatendum mihi eſt imprudentiam in *Calido* Regimine multo *magis* eſſe fatalem, quam in *Frigido*: Prius *mulcendo* Sanguinis fervorem, & Vaſculorum tentionem *relaxando* quamplurimum prodeſt, ut morbifica Materia *expelli* poſſit, faciatque, ut ne appareant *plura* Symptomata, quæ aliàs orirentur, & idcirco quam maximè appoſitum eſt in *acuta* & *continua* Febre; Poſterius, quod in electione *Diaphoreticorum* conſiſtit, non *minoris* eſt utilitatis, quandocumque ſanguinis motus *tardi-*

or est, Spiritus *languidiores*, vascula *minus* elastica, & cum, *vel negligentia* vel *indebito* usu Regiminis *Frigidi*, morbifica Materia *non* expellitur, unde *dira* Sympto̍mata subitò pullulant, quæ nisi statim Perito *restricta* sunt, Ægroti *Vita Morte* commutatur.

Methodus *tertia* generalis illa est, quæ Dr. *Boerhaave* proponit; hic *variolas* considerans ut *acutam*, & *continuam* febrem, cujus Pustulæ solummodo materiæ *morbificæ* Evacuatio *Critica* sunt, judicat *non* necessarium esse exspectare *varias* morbi periodos; sed *prima* in Invasione *proprias* evacuationes, ut *Venæsectionem*, *Vomitoria*, ut & *Antiphlogistica* immediate præscribit. At *tanti* Viri veniâ licet mihi huic Sententiæ *contradicere*, ni enim quammaximé fallor, *sinistra* Praxis est, quatenus variis Periculis Ægrotum exponit; *Primo*, quia subitus, & contrarius *Motus*, qui

qui omnino contrariatur *Naturæ* directioni & indoli morbi, datur *fluidis*, quæ Methodus communiter obſervatur *pernicioſa* eſſe corpori humano, ac ſemper *prohibita* ab Artis Medicæ *Peritis*: Cum enim Medici *Naturæ* ſint Adjutores, illorum eſt *juvare*, & non *opponere* illius operationibus, niſi inveniant illas, vel in *exitium*, vel Corporis *malas diſpoſitiones* tendentes. *Secundo*, quia hac Methodo reddit Ægrotum hujus Morbi *viribus* ſæpius obnoxium. Cum enim ſit, ut jam jam demonſtrabitur, Latex *Semineum* materiæ *Varioloſæ* & in *ſolidis*, & in corporis *Fluidis*; cumque impoſſibile ſit *Separationem*, & *Evacuationem* eſſe horum *ſemineum* ab hac Methodo, omnino ſequitur, illius *Ægrotum* obnoxium eſſe eidem Morbo, quandocumque Aeris conſtitutio *particularis*, in qua *Variolæ* ſunt Epidemicæ, prævalet, vel quando-

cumque *Ægrotus* est intra sphæram activitatis *Effluviorum contagiosorum*, quæ à *Corpore* simili Morbo infecto oriuntur: Nam supponens *eandem* causam agentem, *eandem* vim, cum qua agit, & *eandem* dispositionem Corporis, in quod *actio* est, necessario sequitur, *eundem* effectum semper producendum fore.

Quarta, & *ultima* Methodus generalis est illud *Regimen Oleosum* inventum, laudatum, ac defensum a doctissimo Dr *Woodward Greshamiensis* Collegii Professore. *Summa* hujus Doctrinæ est; Morbum hunc *Originem* trahere e *Salibus Biliosis*, & horum *sedem* in *Stomacho* esse, quocirca Vomitoria, Enemataque præscribit ad *evacuandum* portionem particularum salinarum, ut & prælargos haustus *oleosos* ad diluendum, mitigandum, & refrænandum *Salium* reliquias. Tanto in *publicum* nuper tradito hac de *Hypothesi*, non

mihi

mihi necessarium videtur operam impendere hac de re, & idcirco *Lectorem* mitto ad varias chartulas de hac Sententia scriptas.

§. Methodi *particulares* ad Ægrotum *Confluentibus* succumbentem propositæ; nempe cum *Salivatio* evanuit, *Tumor* Faciei decrevit, cumque nova *Febris* orta sit in *Exsiccatione*, sunt, quæ sequuntur; videlicet. *Prima*, *Mercurialis Ptyalismus*, propositus, laudatus, & in usum habitus à doctissimo, ingeniosissimoque Dr. *Pittcairne*. Methodum hanc quam *utilissimam* esse, certissimè constat, propterea quod ipse est *modus* ipsius Naturæ, & etiam propterea quod *Evacuatio* magna oritur ex illa, & denique propterea quod *Tumor* Faciei iterum elevatur, & continuatur ad *debitum* tempus, cujus *fructus* ex hujus Morbi Historia facillimè patent; Attamen hæc *talis* est Methodus, quæ

tantum a *Peritis* hujus Artis in usum revocanda, nunquam vero ab *Imperitis*, *Agyrtis*, & *Empiricis*; si enim omnes *circumstantiæ* non æqué sint observatæ, est tamquam *Ensis* in manu Insani, *Mortem*, & *immediatum* Exitium secum ferens. *Secunda*, est Methodus *Purgandi* in usum tradita, ac defensa a Celeberrimo Dr. *Friend*, Dr. *Mead*, & aliis; sed *strenue* propugnata Doctori *Woodward*. Cum *Praxis* hæc jamjam sit adeo accurate examinata; non mihi necessarium videtur *morari* hac in re, sed breviter dicam: *Primo* hujusmodi Methodum *eandem* esse cum priori; *Secundo*, tales Methodos majori laude esse dignas, quàm stupida *Resignatio*, & integra *Desperatio*; & *denique*, varios esse *casus* quam fortissimè probantes, hanc Methodum & hanc *solam*, multis aliis *frustra* adhibitis *proficuam* fuisse; quocirca *contra* similem

Me-

Methodum, quæ *factis* ipſis adeo ſuſtentata eſt, non poſſe dari Argumentum *firmum.* Alia Conamina, cum *vilioris* ſint notæ, non merentur *particularem* Obſervationem, qua de cauſa huic Parti *finem* imponam ſequenti *Aphoriſmo*, nempe: *Omnes externas applicationes ad Faciem præſervandam a Foveis, Cicatricibus, & Contractionibus Cutis communiter eſſe cauſam;* quare hæc omnia adeo ſint funeſta.

CAPUT III.

De Hiſtoria & Methodo Inoculationis ſeu Tranſplantationis Variolarum.

Nunc jam mihi incumbit proponere Methodum *Inoculationis*, ſeu *Tranſplantationis*, ut & *hujus Morbi Cauſas.* Cum in Regionibus *Orientalibus*, & aliis ex-

positis influentiis Solis, *Variolæ* communiter *Epidemicæ*, & quam maximè *malignæ* exstitere, adeo, ut quamplurimi quotidie devorarentur, fecere, ut omnes & *Docti*, & *Ignari* in usum vocarent *Varias* Methodos, quibus *melius*, & *celerius*. evincerent illarum *fatales* vires. Utrum vero casu, deductione rationis, aut experimento Methodum *Inoculandi Variolas* invenerint, incertum est. Historia *Primum Inoculationis* Autorem non ita tradit, ut *certi* illius simus; attamen, ne sit *defectus*, non desunt multi, qui laudem *sibi* arrogant. Illam primò a *Plebe* processisse mihi indubium videtur, propterea quod in mundun introducta fuit absque *Doctorum* laude, multa & *Doctorum* cum oppositione. Variis in *Græciæ* partibus inter *Vulgus* in usum habita fuit, & gradatim *prævaluit*, usque dum in *Thessaliam*, & partes contiguas *libenter*

er recepta fuit. *Turci*, & alii *Indocti*, & *Barbari* primo in illam declamabant, at nunc temporis conscii prosperi Eventus *avidè* ipsam amplectuntur, & æque *illam*, ac alii collaudare student. *Itali* non ignari *hujus Metho*di, ac *Felicitatum* inde provenientium constanter tempore in *Epidemico* Operatorem convocant, quo præcavent *numerum* quam maximum casuum *violentorum*, qui alias prosequerentur: & ut propiùs rem attingam, certus sum, quemdam *Londinensis* Civitatis Incolam curasse, *operationem* fieri in *duos* Liberorum suorum *Hyeme* ultimò præterito, ac *Eventum* exspectationibus respondisse.

*M*ethodus *Operationis*, ut *Thessaliæ*, *Constantinopoli*, & *Venetiis* adhibetur, hæc est: *Incipiente* Hyeme, vel Vere, cum Variolæ *Epidemicæ* sint, subjectum *proprium* eligitur, de quo *Materia variolosa*

losa extrahenda est, & illud communiter *Puer* est *duodecim*, vel *quatuordecim* annos natus laborans *Variolis*, vel *Contagio*, vel Aeris dispositione *Epidemica* ortis, & etiam *Distincti* generis. Quædam *Pustulæ* in Lacertis, Cruribus, & Femore aperiuntur *decimo secundo*; vel *decimo tertio* Die ab *Invasione*, quo tempore *Variolæ maturæ* fuerint. *Pus* exprimitur in vasculum Aqua cum *calida* bene mundatum, operitur, & *calidum* servatur in sinu *Portantis* usquedum in *Personam* in quam Operatio fiet, vehatur. Corpore *bene* præparato cura Medici *Periti* secundum *Constitutionem* & Morbi *Transplantandi* Indolem, in *Camera* sua se occludit, quæ hoc tempore debet temperamento *justo* esse inter *calidum*, & *frigidum*, ubi Operationem exspectat. Posteaquam omnia hæc *debitè* sint regulata, Operator, *oblique*, vel *transversè* partes *Mus-*

Muſculares; præcipue Lacertos, Crura, Femora Inſtrumento *acuto* pungit ſque dum *Sanguis* manat, poſtea Cuculam partibus ab *inferioribus* ſeparat, æc in vulnera *parum* puris, hucuſue *tepidé* ſervati, Operator inſtillat, & *ecte* miſcet cum *Sanguine* auxilio Inrumenti *acuti*, & immediate tegit ulnera *dimidia* parte operculi *Juglanis*, vel tali *concavo* vaſe, & affigit in *artes* ope Faſciarum *duodecim* vel *uatuordecim* horis, ne Veſtes, vel ta: quid, *Pus* a partibus vulneratis abtergerent, priuſquam recte *Sanguini* mmiſcetur.

Sunt, qui Frontem, Genas, Metaarpum, & Metatarſum pungunt: hæ ero partes *ſenſibiles* cum ſint, & conequenter quammaximè *inflammationious* obnoxiæ, non adeo *elegibiles* ſunt, t partes *muſculares*. *Pauci* ſunt, vel *ulli*, qui *Pure* utantur *extracto* de illis, in

in quos Operatio *Transplantationis* facta fuit, hoc vero cum *mitioris* sit Indolis (ut mihi videtur) quam *appositissimum* esset in similem usum. *Unum* tantum vulnus quandoque infligunt, & in hoc Guttam *unam*, vel *alteram* instillant, & hac Operatione *Variolæ* quam sæpissimé exortæ fuere æqué, ac si *plura* inflicta fuissent: Et observatione patefactum fuit, *omnes* paucis demptis, in quos Operatio facta fuit, *variolis* laborasse in Tempestate *Epidemica*: At *illos*, qui *semel variolis* affecti fuere ope *Inoculationis*, *nullo alio* tempore talem Morbum passos fuere.

Regimen præscriptum, *Transplantationis* Operatione *finita*, hoc est: Ægrotus continetur *camera*, & *lectulo*. *Diæta* per totum Morbum præscribitur secundum *Indolem Variolarum*, *Temperamentum*, *Constitutionem*, & *alias* Ægroti Circumstantias. Præscriptum

est,

ſt, ut à *Vino*, & aliis Inflammationem
n *Sanguine* inducentibus, non modo
urante Morbo, ſed *multo poſt* etiam
bſtineat; *Conſtantinopoli*, & *Vene-*
is religiosè ſe abſtinent ab uſu *Carnis*
z *juſculorum* viginti quinque, vel tri-
inta diebus. *Quidam*, qui pertina-
es fuere, & has Regulas neglexere, ſibi
ariis *voluptatibus*, indulgentes, expo-
ti variis *periculoſis* Symptomatibus,
retium ſtultitiæ ſuæ tulere, *viz*: *Vio-*
entas Hæmorrhagias, *Difficilem* Re-
pirationem, Phreneſin, Deliria, Peri-
neumonias, Strangurias, Urinam *San-*
uineam, Fluxus *Catameniorum*, Di-
rrhœas, Dyſenterias, & alia hujuſmo-
i; omniaque *irregulari* Regimine, non
b *indole* Morbi provenere.

Operatione *rectè* peracta proprio in
oco, *ſcilicet*, in partibus quibuſdam
nuſcularibus; *Morbi Decurſus* hoc
nodo fit: *Invaſione*, *prima* Sympto-
mata

mata *Variolarum* in Historia memoratâ (hac in periodo morbi occurrentia) *pauca* fuere, & adeo *mitia*, ut Ægrotus vix sentiret se *male* habere; Nausea enim, Anxietas, & Dolores lumbos, latera, dorsum, & caput invadentes né vel nimimum affligebant, nisi Tempestas, vel Constitutio *epidemica* Variolas *maligniores* reddidisset, vel ni Constitutio, Temperamentum, vel *malus* Corporis habitus symptomata *malignioris* Naturæ fecere. Quamvis vero hisce in casibus multo *sæviora* fuere, quam communiter, attamen multis gradibus cedebant illis, quæ in aliis apparuere laborantibus *communi* Contagio eodem ipso tempore. Secundum *Indolem* Symptomatum *prima* in morbi Periodo, talis fuit *Genius* totum per morbi decursum, qui ortus *Methodo Inoculandi* semper percurrit *minus* temporis, quam quando modo *communi* apparebat,

ıpparebat. *Constantinopoli* Eruptio communiter fit *septimo* in Die, at rarissimè n *primo*. Attamen hac in Periodo æquè ıc in priore *magna* datur differentia; ıam secundum Tempestatis constituionem *epidemicam*, & Ægroti Temperamentum, *citiùs*, vel *serius* apparent. Partes *constanter* affectæ sunt loca, in quibus *Vulnera* facta fuere, & *Pus* guttatim infusum; in his enim *Pustulæ* aliquando oriuntur, quæ *maturatæ* Maeriam *saniosam*, & *non* purulentam ontinent, ut accidit in aliis *communiter* nvadentibus; quandoque etiam *Apo-ſemata* citissimè ad *Suppurationem* tenentia; numerus *Pustularum* in Operationem consequentium sunt *perpau-æ*, raro, aut nunquam *centum* superantes, & ipsæ semper *Distincti* generis. nterdum accidit, ut solummodo obserentur in locis ubi *Incisio* facta fuit, nde eveniebat *Faciem* non omnino af-

fectam fuisse, nisi illa ab *Operatore* eligebatur.

Maturatione transacta *exsiccantur* in *minimo* temporis spatio; & hunc particularem fructum habent sibi comitem, ut post *decidentiam* Squammarum succedentium non relinquantur *Foveæ*, vel *Cicatrices*, & alia hujusmodi communiter ab hoc Morbo oriuntia: Nullus enim inventus est, qui tali *Deformitate* laborabat, in quem *Operatio* peracta fuit. Nec variis *miseris* Morbis alios subsequentibus post Morbi *decursum* hi Ægroti corripiuntur, scilicet, *Cæcitate*, *Capitis Defectibus*, *Cachexia*, & aliis jamjam memoratis. Præterea, alia est Utilitas hinc proveniens, *viz.* Eventus *bonus* semper *Operationem* consequens, nam *prima* ab Introductione hujus Methodi *hucusque* ad tempus non memoria traditur, ullum hoc Morbo *mortuum* occubuisse. Nulla enim fuit

Aeris

Aeris Conſtitutio, Tempeſtas Anni, Temperamentum, Ætas, vel Sexus Ægroti, in quo *Variolæ Inoculatæ exitioſæ* fuere. Hæc, ni maxime fallor, (cum veriſſimæ ſint) argumentum *validum* ab omnibus, præcipuè *Fæminis*, haberi queunt, ut quammaximè nitantur hoc Regno *Inoculandi*, ſeu *Tranſplantandi* Methodum introducere, & *Medicis*, ut Amicos, & Familiares hujus ad *uſum* dirigant. Dubitat ſi quiſque, *Hiſtoriam* hanc & hujus *Methodi* innumeros, ac feliciſſimos Succeſſus conſulat, ſi velit, ut & *Tranſactiones Philoſophicas Regalis Societatis* Numero 339 & 347, unde illius veritas apparebit. Hæc quoque *eluceſcat* ab illorum verbis, qui *Operationem* videre, *Periodos* Morbi obſervavere, & talibus cum Ægrotis multo poſt morbi decurſum *conſortium* habuere, nec non illorum *Teſtimonio*, qui cum illis

versati fuere, inter quos (ne multus fiam) omnem adimplet fidem Illustrissimus, Dignissimusque *Serenissimæ Majestatis Britannicæ* Prætor *Constantinopoli* residens, qui quidem, quia ipsis oculis *multoties* vidit, ac quotannis hujus Methodi, *securitatem*, ac *felicitatem* observavit; immediate, hic adventus, in *Nobiliorum* hujus Civitatis præsentia *duobus* & valde caris filiis suis *Operationem* mirabili cum *eventu* comprobavit.

At dum *hæc* scribebam Mense *Julii* 1721 postquam *prima Editione* publicata erant, omnis *Medicorum Societas* Decantatissimi *Collegii Regalis Londinensis* bonum publicum consulens (innumeris experimentis confirmata *Transplantationis* Methodo in Palatiis *Principum*, in *Nobiliorum* domibus) proposuit *Potentissimo Magnæ Brittanniæ Regi*, quod, ne Gentium *Vulgaritas* in Methodum adeo *Reipublicæ* proficuam *du-*

bium

ium proferret, *Operationem* fieri æquum erat, *Authoritate Regia*, in Perſonis *patibulo* propter delicta dicatis, & *nunquam Variolis* antea affectis? quod permiſſum fuit a *Rege*, ac *quatuor* Hominibus, & *uni* Mulieri Mortem parcuit, ſolummodo ut eſſent *publici* Experimenti Objecta: Notandum, quod ex omnibus ſola *Mulier* jam antea *variolarum* Morbum paſſa fuerat. *Vigeſima Octava Die Julii* Anni citati, in omnibus *celebrata* fuit Operatio cum cunctis circumſtantiis ſupra notatis, & ex *voto* reſpondit; nam Homines repleti fuere *variolis* in Brachiis, Pectore, Facie, & toto Corpore, ſed tam Numero quam Figura ac Symptomatibus adeo *benigniores* aliis, *communiter* invadentibus, extitere, quod *Duo* vix *Febrem* ſenſere, quibus apparuerunt *ſeptimo* Die, aliis vero *duobus* citius apparuere cum aliquibus ſymptomatibus, multò tamen

mitioribus, quam in Variolis *communibus*; solum enim *aliqualem* habuere Anxietatem, Dolores Lumborum *perminimos*, *nullum* vero Capitis Dolorem; At *Mulier*, ne vel *Variolarum* signum habuit, *passa* namque fuerat (ut dictum) antea hunc Morbum. Quibus, (præter aliis innumeris Experimentis) *publicis*, & Authotitate *Regia* factis, satis demonstratum manet hujusmodi curandi *Variolas* Methodi commodum, tum *Reipublicæ* nostræ, cui *Anglico* sermone *primam* Editionem dicavi, tum omnibus *exteris* Regionibus, quibus hæc notitia *deest*, & ejus Historiam in hac *secunda* Editione *Latino* offero, ac ut prosequantur exposco.

Nunc restat, ut procedamus ad rationem reddendam *Modi*, quo Morbus hic in Corpore *Humano* producitur, ut & cur *mitiores* sit Naturæ, & Indolis per *Inoculationem* genitus, quam *communi*

i via; & hæc quam breviſſimé traden-
ur. Maxima eſt *Varietas* Opinionum
e *cauſis* hujus Morbi inter *Autores*,
ingulus quorum ſuam Argumentis
luribus defendere certat.

Willis contendit Labem *primam* com-
nunicatam fuiſſe *Fœtui* ope Sanguinis
Menſtrui, & hujus Morbi *Semina*, inde
ontracta, depoſita eſſe in *Cerebrum*, &
Medullam Spinalem, ac excitata quodam
aſu *Infectionem* Spiritibus *primùm* dare,
lorumque vi *Sanguinem* contaminari.
Iæc vero Ratio adeo *inphiloſophica*, &
anto Viro *indigna* apparet, ut mirer il-
um *Ratiocinationis* vere *Magiſtrum* ta-
a proponere poſſe. Cum enim nihil
ſt Argumenti offerendum ad proban-
am *Infectionem* primo communicari
lidis Partibus, quando *Willis* ipſe
abem oriri de Fluido *Menſtruali* fatetur,
t & Cerebrum, & Spinalem *Medul-*
um Seminum horum præcipue *Sedem*

 eſſe,

esse, cum partes hæ *origini*, vel *Canalibus*, unde Sanguis *nutritius* manat, *non* proximæ sint: Concedendum est, Notionem hanc vere *imaginariam*, solummodò propositam fuisse ad *rem* explicandam, cujus *veram* notitiam non habebat. Deinde cum Sanguis *Menstruus* non quid secretum est de *Utero* ope *Fermenti*; cujus *Chimæræ* impossibilitatem multa cum perspicuitate jam demonstravere Doctissimi *Bellinus*, *Borellus*, & *Pitcairne*; ejusdem sed verè *characteris* reliqua cum *Massa*; nulla cum probabilitate *supponi* potest, Priorem *magis* esse in culpa Posteriori. Iterum *Semina* si hæc in cerebro, & *Spinali Medulla* deposita sint, illa contineri, vel in *Substantia* Nervorum, vel in eorum *Cavitate*, ut supponamus, necessum est: Si in *Priore*, omnino sequitur, illa, *particulari* sua Figura, Soliditate, Gravitate, vel *Motu* accidentali, *impressio-*

preſſionem quandam facere in has *ſenſibiles* partes; & conſequenter in cauſa eſſe cur Morbi *varii* orirentur; at horum nihil unquam apparet, niſi in ipſo *Invaſionis* momento: Si in *Poſteriore*, mihi videtur, *perpaucos* eſſe, qui arbitrentur, illorum Vim *tanti* eſſe, ut opponat Spirituum *Impulſui*, & (ut ipſe loquitur) illorum *Exploſioni*, ita ut non irruantur, vel detrudantur unà cum illis *citius* in *Sanguinem*. Denique, impoſſibile eſt, ſupponendo *Cerebrum*, & *Spinalem* Medullam horum Seminum *Sedes* eſſe, *Spiritus*, qui Naturæ ſunt adeo ſubtilis, *durare* tam diu ulla ſine *Infectione* ipſis ab *Seminibus* impreſſa, cum *Origo* Priorum, & *Sedes* Poſteriorum quam maximè *contigua* ſint.

Liſter ſupponit, *M*orbum hunc *Originem* traxiſſe ex Animalis *venenoſi* demorſu, de qua labe *Contagium* propagari

Hæreditariè de uno ad alterum; ad quod confirmandum varios proponit Casus, in quibus, *Symptomata* illis, quæ in *Variolis* apparent, quam maximè *consimilia* sunt. Alii sunt, qui putant, Morbum hunc omnino dependere a particulari *Aeris* Constitutione sine *concursu* ullius latentis *Seminei*. Hæc vero *sententia*, ni quam maximé fallor, *non* majorem aliis *probabilitatem* habet. *Primo*, quia tunc *nunquam* apparerent, nisi cum *Epidemicæ* sint, quod communibus Observationibus refragatur. *Secundo*, quia tunc eandem Personam *sæpius* invaderent, nempe, quandocumque *eadem* Constitutio Aeris prædominaretur, & hoc etiam æque contrarium est quotidianæ Experientiæ: rarissimé enim evenit Eundem *bis* corripi hoc Morbo; & si unquam hoc accidit, in Causa est, vel *mala* Praxis, vel *particularis* Corporis dispositio, qua *Naturæ*

conamina intercipiebantur, & *Seminum Morbificorum* pars retenta fuit. *Denique*, vulgo ſentitur Luxuriam, & Diætam immoderatam *Europæarum Fœminarum* durante Fœtus geſtatione primò omnium *Seminum* ſtamina creaſſe in *Fluidis*, & in *Fœtus* partibus *Solidis*: Ubi dormiunt, & *ignavè* remanent uſque dum moventur, & in actionem revocentur, vel Corporis Diſpoſitione *naturali*, Temperamento *Aeris* particulari, vel *Effluviis* Contagioſis de *Infecto* oriuntibus, & in Corpore *bene* prædiſpoſito *violenter* agentibus. Ut omnino verum fatear, agnoſco me *non* noſſe Morbi hujus Cauſam *Procatarcticam*; cum enim non *Ratio* detur temporis, in quo *primò* apparuit, & per conſequentiam Cauſarum tunc agentium *Remotarum*; omnium ſuper hac Materia *Deciſiones* merè ſunt Notiones, nullis *certis* Principiis nixæ, quæ omnino neceſſaria ſunt ad *Demonſtra-*

strationem certam stabiliendam.

Nunc incipiendum est causam *immediatam* variolarum examinare: Et hæc omnibus Hodiernis stabilitur esse *Fermentatio*, Motus *Intestinus*, vel *Ebullitio* Sanguinis proveniens è particularum *Heterogenearum* mixtura; unde fit, ut fiat Separatio, & Corporum *morbificorum* per Cutem *eliminatio.* Talis fuit etiam *Arabum* sententia, scilicet, *Rasis*, *Mesues*, & *Avicennæ*, qui inter Medicos *primi* fuere *rationem* hujus Materiæ tradere conantes: Et adeo amplexa est *Modernis* ab Autoribus, ut non solum in *sinum* recipiant, & laborent illam *illustrare*, sed etiam fortiter contendunt se *primo* hujus rei Autores extitisse. At hac examinata facilè in opinionem venio, demonstrari posse *impossibile* esse talem *Ebullitionem*, *Fermentationem*, vel Motum *Intestinum* in Sanguine *circulante* oriri posse. Cum enim

nim *ſecundum* Leges Naturæ, *Corpora mnia durant in illo ſtatu Quietis*, vel *Iotus in Directione data, niſi vi ſupeiore alteretur*; & cum Motus ſemper it *proportionalis* vi Motrici datæ, omnino neceſſarium eſt Activitatem, Vim, & Poteſtatem *Effluviorum*, in Maſſam Sanguinis agentium, multo *uperiorem* eſſe vi Cordis Projectili, Vaorum poteſtate *contractili*, Gravitate, & Athmoſphæræ *Pulmones diſtendentis*, Diaphragma, *M*uſculos & Intercoſtaes, & Abdominales *contrahentis*; ſed cum Poteſtas vel horum unius adeo *nagna* ſit, ut Eximii *Bellinus*, *Borellus* & *Pitcairne* demonſtravere, *contrarium* rationi videtur ſupponere, harum ſubtilium Particularum *vim M*omenti eſſe tanti, ut ſuperare poſſit *Impulſum* datum, & eodem tempore *M*otum a directione communi *diverſum* introducere. Cum enim Poteſtas omnis ſit in Ratione

compo-

composita Particularum Solidarum in *Corpore* Impellente contentarum, & *Velocitatis*, cum qua movetur; æquæ *rationi* patet, ac Tres Angulos Trianguli Rectilinei æquales esse duobus Rectis Angulis, Summam posteriorum non esse ad Summam priorum, ut Unum ad Quinque Millia: Omnes namque *Qualitates*, propagatæ de *Centro*, rectis lineis decrescunt in *Duplicata* Ratione auctæ Distantiæ ab *eodem* Centro; unde quammaximè sequitur, Doctrinam *Fermentationis*, *Ebullitionis*, vel *Intestini* Motus Sanguine *Circulante* necessario in *Humum* cadere.

Cum ergo demonstratum sit *Fermentationem*, vel *Motum intestinum* de mixtura *Heterogenearum* particularum ortum ab *Arabibus* propositum, ut & *Hodiernis* amplexum, *Rationi* contrarium esse & *Naturæ* Legibus; *alia* causa invenienda est, quæ *utriusque* consentanea

nea videtur: Cum enim Subjectum *Patiens*, & Causa *Agens* Corpora sint, necesse est ut obnoxia fiant *iisdem* ipsis Legibus, quibus omnia *alia* Corpora subjecta sunt. Nunc, quando omnis Potestas *Corporum*, omnium in se invicem agentium, est in *composita* Ratione Quantitatis *Materiæ*, *particularis* Figuræ, qua constant, & variorum Graduum *Velocitatis*, cum qua moventur: Et cum *nullas* habeamus Methodos ad hæc, vel horum *unum* certè determinandum; constat, nullum Argumentum depromi posse *a Priori*, ut communiter dicitur, sed *a Posteriori*, vel variis Effectis desumendum esse.

Materiam *Morbificam*, in Sanguinis Massam receptam, constare Vi tali *attractiva*, ut capax sit *alterationem* in illius *Crasi* producendi, ut & varias *combinationes* irregulares *Globulorum*, è quibus componitur, adeo, ut Diame-

tra

tra ita augeantur, ut inepta sint ad transeundum per *Vasa* Partium extremarum *Capillaria*, qua de causa *Motus* retardatur, & *Cursus* in ipsis obstruitur, mihi evidens videtur per *Frigiditatem*, *Horrorem*, & *Tremorem* semper in *prima* Invasione observata.

Sanguis enim *non libere* fluens per has Partes, necessario sequitur, Symptomata hæc *oriri* oportere; hæc sequuntur *celer*, & Pulsus *altus*, & postremo Febris *acuta*; omniaquæ oriuntur, quia sanguis non fluens ad *Extremitates*, & consequenter via *brevior* facta, reditus *velocior* est, unde Spiritus *celerius* immittuntur in Cordis *Fibrillas*, & inde procedit *robustior*, & *impetuosior* hujus *Musculi* Contractio, ut & *Arteriarum* Dilatatio, & tandem Febris, omniaque Symptomata ipsam subsequentia. Hæc omnia durant usquedum *Globuli*, aucti *violenta* hac, &

acce-

ccelerata Agitatione, *Cordis* Contracti-
ne, *Vaſorum* Elaſticitate, *Muſculorum*
ctione, *Atmoſphæræ* Gravitate in *Pul-*
ones adeo *minuti* reddantur, ut prom-
tè per minima *Capillaria* circulari poſ-
nt, & varia *Obſtacula* illorum *Tranſ-*
ui opponentia, *Poros* claudentia, Va-
orum *Extremitates* adſtringentia facilè
erlabantur. Ipſæ Particulæ Morboſæ
perfluæ promptè ſeparantur, & de
laſſa ſanguinis ad Corporis *ſuperficiem*
iminantur: Hæ vero adhuc *nimis*
aſſæ ad Cuticulam *denſatam* pene-
andam, illam elevant in varias *Veſi-*
las, vel *Puſtulas*, quæ *gradatim* au-
entur in numero, altitudine, & cir-
umferentia, ſecundum variam hujus
lateriæ morbificæ *Separationem*, quæ
rvatæ hiſce in Veſiculis *ſeparatim* a
laſſa circulante, paulatim, partim
alore, & partim conſtanti *diſpen-*
o Particularum volatilium continuo
D per-

perspirantium, reducuntur in *Pus*, exsiccantur, & in *Squammarum* forma decidunt; at Pars reliqua quæ propter *Exsiccationem* non extrudi potuit in has Pustulas, in *Adultis* Vi Naturæ per Glandulas *Salivales*, in *Infantibus* per *Diarrhœam* expellitur.

Ex prædictis de Causa *immediata* facillime patet, totam differentiam Symptomatum *Variolarum* orientium modis in *communibus*, & *Variolarum*, quæ per *Inoculationem* suscitantur, dependere partim ex diversa *Quantitate*, partim *ex Activitate* diversa Materiæ Morbificæ. In *Prioribus*, hæ maxime sunt notæ; in *Posterioribus* vero *vilia* sunt, & *mitioris* Indolis rationes propter sequentes; *Viz.* 1. Quia priori in casu *Effluvia* contagiosa subtilissima in *Corpus* recipiuntur. 2. Quia hæc ipsa *Effluvia* partim *Aëris* Agitatione, & partim Radiis de *Sole* procedentibus & attenu-

antur,

tur, & moventur. 3. Quia hæc
fluvia Morbifica variis temporibus
rias per partes *sanguini* intromiscen-
r, scilicet per Corporis *totam* super-
iem, Arteriam Asperam, Pulmones,
Stomachum: Et denique, quia
groti Corpus nullo modo præpara-
r ad *Viribus* horum *Effluviorum* po-
ntium opponendum omnium: quo-
m *contraria* accidunt *Inoculandi* seu
ansplantandi in Methodo; in hac
im *crassum*, & *Pus imbelle* sine vel
inima exaltatione, simul & semel toti
nguinis Massæ in Corpore *rectè* præ-
rato, ac *potenti* facto ad Conamina
rtissima horum *Effluviorum* resistenda,
tromiscetur.

Ex his omnibus evidentissimè sequi-
r, Effecta harum esse valde *diversa*.
um enim hac in Operatione Mate-
in *inerti* Statu immediatè miscetur
ti *sanguinis* massæ; *Globulorum* Vis

talis eſt, ut nec adeò *promptè*, nec adeò *univerſaliter* inter ſe coëant; qua de Cauſa *Incraſſatione* exſiſtente *minori* Febris fit *minor*, Eruptio *tardior*, Separatio *non ita* magna, Maturatio *velocior*, Exſiccatio *celerior*, & per conſequentiam totus *Corporis* Habitus in Statu *ſalubriori* remanet.

GUAL

GUALTERI HARRIS

PRÆLECTIO

DE

INOCULATIONE

ARIOLARUM.

GUALTERI HARRIS

PRÆLECTIO

DE

NOCULATIONE VARIOLARUM.

Inter tot ſermones, in ore om-
-nium nunc habitos, de *Inoculatione*
Variolarum, æquum videri poſſit de-
nùm adjicere, quæ non ita pridem
naximâ ex parte dixi, coràm *Collegio* in fi-
e *Prælectionis* de *Curatione Variolarum*.
iquidem *Inoculationis* ratio ſimplex &
nnocentiſſima, ſæculo præterlapſo,
xperimentis novis ſummè inſignito,
b indoctis populis *Orientalibus* inventa,
m ad nos longe diſſitos, Divinâ Pro-
identiâ, fuerit deducta ad comparan-
as, ſi Deo placeat, Variolas *tutas* ac
enignas. Idque eò opportunius videri

possit, quia Variolæ *Confluentes*, inter Nobiles æque ac vulgares *diram* stragem apud nos nuper ediderunt: Et quia *Inoculatio* debitè administrata, à *Confluentibus* Variolis contrahendis *nunquam non* servat incolumes, mirèque tuetur.

Et maximè ad hanc rem spectat, atque Observatione nostra est admodum dignum, quod scripsit à *Constantinopoli*, mense Decembris A. D. 1713. Domino Doctori *Woodward*, Docto nostro Collegæ, Dominus *Emanuel Timonius*; & quæ ejus Epistola, Latinè doctèque conscripta, paulò pòst fuit typis mandata in *Transactionibus* editis à *Regiâ Societate*. *Timonius* ille egregius, in peregrinationibus suis nuperis adeptus fuerat *gradum Doctoratûs in Medicinâ* tàm *Oxonii* quàm *Patavii*, & post reditum suum domi, invitabatur esse Medicus *Grandissimo* suo *Domino*, sive Imperatori *Turcico*; sed istum Honorem periculosum, pruden-

tiâ

tia præditus, *ſubmiſſe* declinabat. Narrat verò in Epiſtolâ, *Tartaros*, *Circaſſios*, *Georgianos*, alioſque populos *Aſiaticos*, Barbaros *noſtris* dictos, ſed bonos, & Ratione eâdem nativâ ornatos, quâ *docti* nonnunquam ſuperbiunt, alioſque temere aſpernantur: hos, inquit, populos à *quadraginta* tunc retrò annis *Conſtantinopoli* introduxiſſe *Inoculationem Variolarum*, ut eam ſubeuntes in poſterum præſerventur ab *ulteriori* metu morbi redituri, & ab omni *periculo* Variolarum deteriorum. Etenim ait *mite* illud contagium ab *Inoculatione* communicatum, *rarò* progignere pluſquam *decem* vel *viginti* Puſtulas, & in nonnullis ſolummodò *duas* vel *tres*, & pauciſſimos illorum *centum* Puſtulis affici; ut veriſimile eſt, aliqualem *differentiam* contingere poſſe, ex *variis* temperamentis, ætatibus, regimine, & diætâ.

Modus *Inoculationis* sic describitur à *Timonio*:

„ *In cubiculo calido, vernoque tempore*
„ *vel autumnali, operator institutus levia*
„ *aliquot vulnuscula infligit musculis Bra-*
„ *chii, aut Radii hominis inficiendi, cum*
„ *acu tricuspide, aut nonnunquam phlebo-*
„ *tomo. Acum verò trajicit transversim,*
„ *Cutimque ille attollit, donec guttæ aliquot*
„ *sanguinis è vulneribus exstillent. Et tunc*
„ *operator locis pertusis immiscet stylo obtu-*
„ *so, vel auriscalpio Pus Variolosum, quod*
„ *paulò priùs extraxerat è tibiâ vel poplite*
„ *sanioris adolescentuli, qui paucis, distin-*
„ *ctis & magnis pustulis fuit affectus. Pus*
„ *verò colligebat è Pustulis punctis in vas*
„ *mundum statim occludendum, & in pe-*
„ *ctore tepido ferendum, ad hominem ino-*
„ *culandum, nempe ut gutta puris ità ac-*
„ *cepti instilletur in singulas partes vulnera-*
„ *tas. Denique loci tabo imbuti teguntur*
„ *dimidio corticis Juglandis, qui manet de-*

„ *li-*

,, *ligatus parti affectæ per aliquot horas,*
,, *ne Pus appositum defricetur, antequam*
,, *sanguis inficiatur. Sperata efflorescentia*
,, *vulgò se exhibet die septimo ab Inocula-*
,, *tione peractâ & ægrotans interim absti-*
,, *net à carnibus, omnique illarum jusculo.* ,,
Hæc *Timonius* in Epistolâ suâ fusiùs.

Dolendum est quidem, *Virum* tàm Bonum ac Benevolum, qui longè remotis populis Observationem Medicam tàm utilem & incognitam, in morbo *Epidemico* & periculosiori, voluit *primus* benignè communicare; Virum etiam Scientiæ *Medicæ* tàm avidum studiosumque inter gentes *illiteratas*, ut in has terras *longinquas*, omnibus literis perpolitas, proficisceretur, *Doctrinæ* promovendæ causâ: dolendum est, inquam, hunc eximium doctumque *Medicum*; amplâ fortunâ, multâque rerum copiâ donatum, postquam tot *Regiones*, *Regias* & *Academias*, oculis col-

lu-

lustraverat, plenamque habuerat & *Philosophicam* comprehensionem *Boni* & *Mali* necessariò contingentis omnibus in hâc vitâ versatis, fore Vitæ ipsius tàm miserè pertæsum, ut in ætate suâ florentissimâ sibi *mortem voluntariam* non ita pridem consciscеret.

His quæ accepimus à *Timonio*, conjungere libet *aliam* de hâc re narrationem, mihi exindè communicatum à *Mercatore* nostrati, qui octo annos vixerat apud *Aleppo* in *Syria*. Ibi uxor *Consulis Gallici* spectandos illi præbuit *tres* suos liberos, qui *Inoculationem* subiverant *Constantinopoli*, quo tempore maritus suus fuit Secretarius *Marchioni de Chateauneuf*, Legatione tunc fungenti versùs *Portum Turcicum*, à *Rege Christianissimo*.

Inoculatio illorum fuit hujusmodi.

Operator adibat quempiam Variolis *mitibus* correptum, in tempestate opporpor-

portunâ: *Plures* acus cum *filis* appensis trajiciebat per Pustulas *maturas*, quousque ista fila fuerint *Pure* satis imbuta.

Et tunc statim adibat *inficiendos*, cutimque eorum radebat *aciculâ*, ad *pisi* majoris magnitudinem, donec *sanguis* tantillus è rasâ cute exstillaret, quo peracto, filum *Pure* delibutum particulæ *pertusæ* paulisper affricabat. Hanc operationem exsecutus est in *quatuor* partibus *faciei* illorum puerorum; nimirum in *fronte*, in *utrâque* genâ, atque in *mento*. Deindè eandem operationem iterabat in *ambobus* illorum metacarpiis, *manuum* & *pedum*; adeò ut quilibet illorum *octo* vulnuscula, vel *cutis* rasuras sustineret: Et è quibus emissariis vel fonticulis, ac præsertim è *manibus*, Purulentia *Variolosa*, vel ichor *paulatim* emanaret. Et sic illi *tres*, omnesque alii similiter, ad *integram* sanitatem sunt tuto restituti, sine *turpibus* istis *signis*, qui-

quibus plures *nostrorum*, si evadant, solent deformari.

Sed notandum est, hunc modum inconcinnum sic *Inoculandi* faciem, fuisse *phantasticum* quoddam inventum bonæ *Vetulæ* Christianæ, quæ diu priùs fuerat in hâc Arte *operatrix*. Illa scilicet opinata est, suam operationem fore quadantenùs *consecratam*, meliùsque successuram, si vulnuscula faciei sanctam *Crucem* repræsentarent. Cæterùm posthabitâ *Superstitione* fœmineâ, nos instar *Virorum* & *Prudentium* agamus, atque *Brachia* aut *Crura* à *Corde* remota, non *Faciem* tàm vicinam *Cerebro*, signemus aut inficiamus. Neque totidem *cutis* exulcerationes requiruntur ad contrahendam Contagionem. Eò sufficiunt ulcuscula ad summum *duo* ad Variolas *tutas* ac *salutares* acquirendas.

Hìc prætermittere nolui, mentionem facere *Exempli* insignissimi, ad con-

confirmandum apud nos saluberrimum
usum *Inoculationis Variolarum*; quæ adeò
tuta & *innocua* est jam reperta *Constantino-
poli*, adeòque universim ibi invalescit,
Experientiâ fideli illos omnes instruen-
te, ut æquissimus facti judex & maximé
proprius discriminis, si quod fuerit, Ob-
servator, Excellentissimus Dominus, nu-
per *Legatus Regis* Perillustris, non dubitaret
permittere *Filium* suum *unicum*, & *Hæredem*
(maximum suum Thesaurum) Conta-
gionem *Variolosam* ibidem sic contrahere.

Quinetiam idem Dominus Pruden-
tissimus, ut saluti Familiæ suæ Hono-
rabilis ulteriùs prospiceret, & fortè eti-
am ut alios, tanto Exemplo proposito,
magis animaret, in re tàm salubri ad
posteros suos Præservandos; *Filiolam*
suam *quinquennem*, circiter *initium* men-
sis *Maji* jam elapsi, apud nos *Inoculavit*,
uno scilicet vulnusculo in *utroque* bra-
chio inflicto, ex operâ Domini *Maitland*,
ejus.

ejusdem sui Chirurgi, qui eandem operationem priùs exsecutus est, in dilecto suo Filio apud *Constantinopolitanos*, & utramque eodem *felici* cum successu.

Testari equidem possum, hanc teneram Dominam *mitissimo* Variolarum genere fuisse affectam, usqueadeò ut morbus illam non postularet *interdiu* lecto decumbere; neque potui annumerare plusquam *duodecim Pustulas* totam ejus *faciem* pulcherrimam obsidentes, & similiter *paucissimas* vidi per corpus artusque dispertitas, vix eas dignas enumeratione.

Sed maximè notandum est, *tenuem moderatam*que Diætam, (carnibus scilicet interdictis, unà cum vino & liquoribus spirituosis) inter hoc Contagium contrahendum, æquè ac alios afflatus Variolosos, esse *summè* necessariam; & *calida* omnia medicamenta, ad expellendas scilicet Variolas ingurgitata, in his,

is, quemadmodum in aliis casibus, *per-
iciem* maximam inferre, & pro *Pustulis*
cute, ægrotantes ex rerum natura,
olere frequenter exturbare. Apud *Ori-
ntales* populos, ubi in usum abiit *Inocu-
atio*, Cardiaca ista desunt, neque ea
oncupiscunt. Sed in *Brittanniâ*, ubi
non modò omne vulgus, sed & multi
uperiores, in omnibus ferè *Febribus*,
erindè ac *Variolis*, perpetuo *Cardiaco-
um* desiderio incenduntur, videtur es-
e *summè* necessarium, ubi perficitur
noculatio, ut serva fidelis adsit, quæ
iligenter observet, nè *Nutrix* arrogans
ardiaca sua calida, ad *expellendas* præ-
roperè Variolas, furtivè introducat.
dque eò magis in hoc genere obser-
andum, quia nunquam ante *septimum*,
x sæpiùs die *octavo* vel *nono*, benignæ
æ *Variolæ* solent prodire vel erumpe-
e.

E No-

Notandum etiam *Constantinopolitanos*, quò melius explorarent, an *Variolæ* possent posteà corripere priùs infectum, *bis* vel *ter* Inoculasse, Experientiæ gratia, eundem hominem, qui *priùs* fuerat *Inoculatus*; sed illud semper tentatum *irrito* conatu. Nulla posteà subsequetur partis incisæ *rubedo* aut *inflammatio*, neque *Pus*, in putamine nucis inclusum & parti adhibitum, iterum attrahetur in *vulnus* absorbendum. Quæ quidem est indulgentia *benignissimæ* Naturæ, ut non permittat, quenquam mortalum *bis*, quocunque modo, contrahere *veras* ac *genuinas* Variolas, vel in summum vitæ discrimen *bis* ex illo morbo incidere. Quòd si instantia singularis *contrarii* nonnunquam, licèt rarissimè, apud nos contingat, ut plura ejusmodi dissimilia vidisse contigit, id *prodigioso* partui, vel *ostento* cuidam inso-

ſolito ſit comparandum. Quamvis e-nim *Leges Naturæ* ſint fixæ & determi-natæ, tamen *Supremus* Naturæ Mundi-que *Rector*, pro beneplacito ſuo Sapien-tiſſimo, poteſt eas *Leges* ſuas ſuſpendere, perrumpere, & mutare. Et hæc de *Inoculatione Variolarum* nunc ſufficiant.

Sed & præter *Inoculationem* illam *Tur-cicam*, mos eſt *alius*, etſi minùs laudabi-lis, apud *Sinenſes*, Variolas *benignas* contrahere, molliter intrudendo in nares *Infantum* aut *Puerorum*, inter dor-miendum, *turundam è Goſſypio* parvulam ſatis imbutam *Pure* è Puſtulis punctis collecto. Et hic illorum mos, ſi modo *tutus* eſſet, neque *Cerebrum* offenderet, quod quidem ſuſpicarer, *delicatulis* Dominis pergratus foret, nullis ſcilicet *Vulnuſculis* cuti impreſſis.

Denique *alia* invaleſcit conſuetudo apud *Sinenſes*, maximè omnium lau-

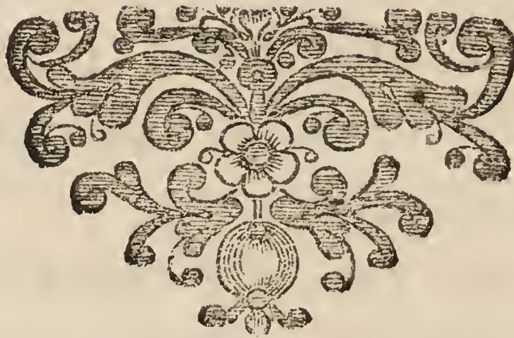
dabilis, & quam omnibus fœminis *utero* gerentibus, omnibus maximè *obstetricibus*, perindè ac *Medicis*, etiam atque etiam commendare libet, cui *nulla* exceptio potest ritè objici, & quam nemo potest meritò vituperare.

Hoc perhibetur à *Sinensibus* præservare à contagio *Variolarum* unquam contrahendo per *totam* hominis vitam, utcunque illæ fuerint ità *Epidemicæ*, omnibus mortalibus à *Gadibus* usque ad *Gangem* & *Japoniam*. Nimirùm in ipso *Partu*, cùm Infans in lucem sit *recèns* editus, ante sectionem Vasorum *Umbilicalium* à Placenta, ut & sectione peracta ante illorum *deligationem*, diligenter curandum est, ut Sanguis iste *menstruus* & *vitiosus*, ratus à Medicis parens *Variolarum* communis, *leni* compressione exprimatur *extrorsùm*. Etenim Docti Medici, & speciatim *Sennertus* doctissi-

doctiſſimus, imprudenter conſulunt, ut Sanguis in Vaſis *Umbilicalibus* contentus comprimatur *introrsùm* versùs *Infantis* umbilicum, ante vaſorum à placenta *abſciſſionem*; cùm eadem opera iſte ſanguis, *ante* ſectionem, æque poſſit comprimi ab umbilico, & *poſt* ſectionem poſſit exprimi. Et hic mos illorum *innocuus*, penès illos *efficax* habitus, ſaltem adinſtar *nugatorii* quorundam incantamenti, ad Febres *Intermittentes* profligandas nonnunquam geſtati, ſi fortè *minus* valeat, proculdubiò *minimè* nocebit.

Verùm ex tantilla causa, vel cautela, in *Principio* vivendi obſervata, prohiberi poſſe *adventum* morbi tàm terribilis, omnibusque impendentis, credunt vel conjiciunt Sagaces illi *Sinenſes*, qui præ ſe ferunt prædicere à *Pulſu*, quot *horas diesque* ægrotus vi-

tam ducet, & quot *annos* vir ſanus poſſit in hac vita verſari, vitatis caſibus fortuitis, & violentia externa; ſed qui etiam impudentiſſimè putant, vel dicunt, ſe *Solos duobus* oculis cernere, alios omnes populos ſolummodò *uno.*

ANTONII LE DUC
DISSERTATIO
DE
BYZANTINA
VARIOLARUM INSITIONE

ANTONII LE DUC
DISSERTATIO
DE
BYZANTINA
VARIOLARUM INSITIONE.

§. I.

Variolas ex ſingulari quâdam aëreæ Atmoſphæræ diatheſi, tanquàm ex causa, primùm natas, communicato tum ſuo aliis corporibus contagio, longè ſeſe latèque inter homines diffundere, notius eſt, quàm ut pluribus exponam. Quàm fœdo etiàm horribilium ſymptomatum apparatu ſtipatæ incedant, quotque crudeles paſſim ſtrages exerceant, nimis certè

aliquandò frequens, tristisque experientia docet.

§. 2. Hominem autem omnem, solum, & semel illis affici *Thomas Willisius* asseruit; rarum, & inusitatum naturæ prædicans eventum, si vel nunquam vel sæpius in easdem quispiam inciderit. Clarus itidem *Diemerbroek* non modò solis hominibus, sed ferè omnibus adeò communes voluit variolas, ut paucos mori dicat, qui vivi ab iis aliquando non tentati fuerint. Princeps sanè Practicorum & Observatorum fidissimus *Sydenham* hoc ipsum testatur, cum Variolas nemini parcere affirmet, cujuscunque demum ætatis is fuerit, nisi priùs hoc morbo laboraverit, non excipiens tamen illos, quos adulterinum variolarum genus, ad hunc morbum nihil attinentium, prius obsederit.

§. 3. Etsi verò nulla tantorum virorum,

um, circa fatalem hanc (ut ita dicam) ominibus necessitatem, qua omnes erè variolis semel ægrotare coguntur, nonumenta exstarent; integræ tamen entes, inevitabilem quasi hanc ipsis ompetere sortem, satis, & ultrò comrobarent; raros enim inter *Europæos* nveneris, qui aliquandò dirum illum ffectum se passos denegent, rariores erò longe, qui plus semel Variolis laoraverint.

§. 4. Salutis hinc communis interse videtur, ut apta huic morbo exstirando auxilia inveniat conservatrix illa umanæ incolumitatis, artium omnium, rout hodiè exculta habetur, amœnisma, Medicina.

§. 5. Si tempora spectes, à quibus iner homines variolas grassari extra one dubium ponitur, sique Autores, ui de iisdem commentati sunt, recenri audias, certum te dices hæc (§.

4.)

4.) quidem efficacissima haberi, quæque sævissimi morbi non tantùm progressum sed & ortum inhibeant: hos tamen si lubet, & vacat, perlege: miraberis sanè non aliam Recentiores, quàm vetustissimos in curatione ejus methodum adhibuisse: omnem quippè conatum, omne artis auxilium in hoc unum semper intenderunt, ut variolas ad suppurationem deducerent: magnum se quid præstasse, ægrumque è faucibus orci eripuisse rati, si, quas sibi Natura, dum internum hostem profligare conatur, injurias infert, ipsi suis remediis sæpissimè accelerent.

§. 6. Quam anceps verò sit & dubius methodi hujus eventus, in Malignioribus præsertim variolis, vel indè patet, quod non æquè semper vires pro lubitu moderari Medicus queat: sæpè enim furentis nimium impetum irritus per antiphlogistica compescere tentabis

sæ-

æpe languentem nimis incaſſum per
imulantia excitare conaberis; æger-
ue interim vitam cum morte com-
nutat; Naturâ nimirum, dum maxi-
nè intenditur, ſeipsam perimente;
el eadem nimis inermi hoſti ſuo cede-
: coacta.

§. 7. Sed dabo lubens, Medicum
ervventis, irritatæque vitæ furorem ſic
ohibuiſſe, ut ad ſuppurationem dedu-
ta ſint, corpus totum fœdantia, exan-
hemata. Ideòne tamen ægrum pericu-
o vacare, optatoque portu ſecuritatis
onſidere credes? Quantum herclè à ve-
o diſtas? Ipsum blandientis ſanitatis in-
icium; illæ, quas tanto conamine ex-
itaſti, puſtulæ triſtiorem longè mox
ecum trahent malorum catervam: Vix
nim purulentâ materie diſten-
æ aliquamdiu cutem obſedêre, quin
eceſſarium corpori Perſpirationem im-
ediant. Sed quæ peſſima non hinc
oriun-

oriuntur Symptomata? Nova statim, sed sævissimæ indolis mox accendetur Febris, quæ humores à prægresso fervore febrili jam ultra labefactatos, iteratâ hâc exagitatione pessundat. Sæpè etiam purulenta materies à bibulis extremarum venarum osculis absorbta, & circuitui humorum de novo commissa, prout in hanc vel illam partem à vi vitæ transfertur, varios semper, sed noxios valdè morbos creat. Si ad illam, quæ propria animæ sedes dicitur, quæque revera Functionum Animalium vera est scaturigo, si ad Cerebrum, inquam, determinetur, delirantem illicò, mox & furentem spectabis ægrum: quo quidem casu quid de vita sperandum? si Pulmones, Pneumaticum illud respirationis organum, eadem materia obsederit, impeditum iri mox vitalem humorum fluxum, proximumque ultimum diem

ægro,

gro, si causarum vitæ sis peritus, fa-
ilè prædices. Prohibet, quam mihi in
ac dissertatione proposui, brevitas, ne
mnes effectus ex illo pure, prout
d varia loca fertur, oriundos sin-
ulatim prosequàr: liquidò tamen in-
otescunt iis, qui cujuslibet partis mu-
us edocti, dictam causam illi appli-
andam concipient.

§. 8. Hæc (§. 5. ad 8.) quidem acri
uo ingenio perpendens, Celeberri-
nus *Hermannus Boerhave* (splendidissi-
num & præcipuum hujus Academiæ
umen, Præceptor omni reverentia co-
endus) aliam Medicis, quàm in vario-
is sequi deberent, viam indicavit. Ca-
tam ille severamque Sapientiam profes-
us, eam tantùm in morborum curatione
Methodum sectatur, quæ in causarum
blatione consistit. Id ipsum ille in va-
iolis tentandum suadet, quæ cum à
niasmate venenato (§. 1.) excitentur,
si

si quidem huic oppositum inveniretur, in ipsis incunabulis pessimus ille morbus exstinguereretur. Hoc verò aliquandò inventum iri solidissimis comprobat argumentis. Utinam ipse tanto frui posset otio, ut in illud indagaret! quemadmodum nunc Rempublicam Medicam, sic tum omne genus humanum sibi devinciret.

§. 9. Cum tamen nondum detur nobis tam felicibus esse, ut susceptum corpore venenum per antidotum enervare queamus, id saltem ex ejusdem Clarissimi Viri monitu, ad minimam variolosi contagii suspicionem est enitendum, ut id in effectu suo iners reddatur: Quò sanè spectat universalis illa antiphlogistica Methodus quam in suis *Aphorismis* proponit (§ 1393. 4. 5.) idem laudatus, nec sine veneratione unquam nominandus Autor. Hinc etenim noxium illud miasma dissipari pos-

possct: omniaque indè oriunda mala præcaveri.

§. 10. Felicissimo cum successu plures sic curasse, fide omni dignissimus ipse testatur. Sed talem reverâ requiri in variolarum primo statu Methodum, accurata hujus morbi contemplatio indicat. Neque enim aliud exhibet, perfecta ejus in dicto statu idea, quàm liquidorum velocitatem auctam à stimulo inflammatorio. Quis vero Medicorum, in morbo, quem Inflammatorium agnoscit, Resolutionis viam negligens, suppurationem tentabit? Nemo unquam in Pleuritide v. g. id cogitabit. Quidni igitur idem in variolis fiat? Venenum Variolosum ex seipso nullam (prout sensibus indicare possumus) vel solidis vel fluidis inferre labem, nisi à vita ipsa actuosum fiat, alibi (§ 37) proponam. Hinc ubi per dictam Methodum illam penitus labe-

factaveris, spes est, vel iners reddi venenum, vel cum eductis humoribus expelli. Bella saltem quæ movisset vita impedies, simulque tristem malorum faciem præcavebis. Solis autem ratiotiociniis certam hanc Methodum non inniti, verùm experimentis etiam confirmari, præter Celeberrimi dicti Viri testimonia, fidem quoque faciunt casus interdum observati, ubi Medicus ægrum variolis laborare nescius, hancce adhibuit Methodum, illumque incolumem pristinæ sanitati restituit.

§. 11. Sed altas nimis in Medicorum mentibus radices egisse videtur præconcepta semel, de antiqua in curandis Variolis Methodo, opinio, quàm ut tam facilè evelli queat; deplorando sanè humanæ infirmitatis argumento, cum deteriora sæpius, dummodo Veterum authoritate fundata, sequi malint homines, quàm nova licet rationi & experientiæ congrua.

§. 12.

§. 12. Cum igitur nondum ad debellandum Variolosum contagium certum detur Antidotum; prisca verò suppurationis via periculo sit ut plurimum plena, & nova Clar. Professore *Boerhave* indicata Methodus tam felicibus haud æque undique firmetur successibus, ut à prudentissimis Medicis recepta sit, & in usum revocata; non incongruum fore duxi, si Insititiam Variolarum Prophylaxim paucis verbis hic proponerem, ut si Variolas multis effugere non liceat, illas saltem sine discrimine contrahant.

§. 13. Hujus tota virtus in eo est, ut instillato vulnusculis quibusdam inflictis varioloso pure, variolas excitet in iis qui nunquam anteà illis laboraverant. Multi operationem illam Transplantationem vocant, alii Inoculationem, plurimi Insitionem, *Græci* verò hodierni φηλίασμα appellant, vo-

cibus nimirùm metaphoricè acceptis. Quæcunque ad hanc Methodum, prout *Byzantii* exercetur, proprio experimento pertinere novi, candido animo, & brevi sermone exponam; ut nulla vel minima circumstantia neglecta æque utilis aliis etiam evadat, ac mihi olim profuit. Antequam tamen id peragam, pauca circa Locum, ubi primùm Inoculatio celebrata fuit, disserere fert animus.

INSITIONIS HISTORIA.

§. 14. Ferunt nonnulli, *Asiaticis* quibusdam Gentibus, ut *Circassis* & *Georgianis*, à vetustissimis etiam temporibus usitatam fuisse hanc operationem, quod ut negare non ausim, utpotè qui nunquam Regiones illas perlustraverim, sic certus affirmare possum *Thessaliæ* toti vulgarem illam

lam hoc tempore esse. *Thessala* reverà mulier Religioni *Græcæ* addicta, è patria *Byzantium* profuga, prima ejus in Amplissima urbe experimenta cœpit. Vafra quidem illa & astuta, ut ignaris hominibus magis artem suam commendaret, arcanum hoc summum, nulloque pretio persolvendum, licet in patria sua commune, sibi tantum à B. Virginis Fano revelatum prædicabat: utque fidem dictis adderet, nunquam nisi cruciatim vulnuscula, (quæ mox infligenda dicam) excitabat; verba quædam etiam submissa voce in speciem Religionis (quasi propitium sibi Revelatricis numen invocaret) inter operandum insusurrabat: cereos insuper binos eriò semper à singulis, quibus variolas inoculaverat, expetebat; asserens se illos in patriam mittere, ut ante aram Virginis arderent: sed hæc sanè non nisi apud ignaros, pondus habebant. Hinc

utcunque illa mysterium suum in initio prædicaret, seque Divino numine afflatam diceret, rarò quidem, nec nisi inter vulgares homines artem suam exercere potuit: diu quoque sic tecta, & inter humiles duntaxat serpendo progessa foret, nisi lethaliter anno quodam grassantibus Epidemicis variolis, à nobilioribus etiam quibusdam *Græcis*, ut in filiis suis operationem tentaret, vocata fuisset: felicem enim in illustri exemplo mirati eventum, unanimi ferè consilio *Græci* omnes inoculationem in usum revocarunt. *Armeni* etiam, (quorum ingens est numerus in vastissima urbe) felicitate successus excitati, id ipsum fecere; tandemque & *Europæi* omnes (qui *Franci* communi voce appellantur,) ad idem consilium adducti sunt: sic ut à plurimis annis passim & ubique apud omnes Christianos *Byzantii* degentes, sine ullâ formidine,

dine, & fausto semper cum eventu inoculatio exerceatur. Omnes autem hi mulierem dictam, ut inoculationem instituerct, adhibebant, & ab illa etiam in me celebrata est: hinc Methodum ejus, & cautelas, quas observabat, aperiam.

VARIOLAS INOCULANDI METHODUS.

§. 15. Quicunque variolas vult sibi per inoculationem excitare, ille quo tempore id peragat, attentus animadvertat: non enim omne *Græcæ* illi Operatrici in *Byzantino* climate aptum ad hanc instituendam judicabatur tempus: sed hyeme tantum nec non autumno interdum illam exercebat. Cur autem non æque Vernalis tempestas conduceret, nulla quidem ratio indicat; ejus quippè placida tem-

periem benigniores excitatura videretur variolas; in hâc re tamen potius experimentis acquiescendum crediderim, quam vitam alicujus in discrimen jacere. Æstas peniciosissima illi habebatur, quod non mirum erit ei, qui variolas populariter grassantes illo anni tempore sævissimas, & maxime periculosas esse ex praxi novit.

§. 16. Utcunque alii velint mulierem illam nullo habito discrimine operationem suam celebrasse in utroque sexu, & variæ ætatis, ac Temperiei hominibus; illam tamen Subjectum, in quo inoculatio instituenda erat, accuratè distinxisse pro comperto affirmare possum. Quod ad sexum, non adeò ingentem admittebat differentiam; viris tantum (ubi cætera fuerint paria) strictiorem diætam præscribebat. Ætatem verò adeò considerabat, ut infantibus duntaxat, & pueris excitaret per

af-

artem suam variolas: in adultis nonnisi coactam se id præstare dicens: per multiplicem edocta experientiam hos longè pejoribus conflictari symptomatibus; nemo quamvis & ex illis per inoculationem sit mortuus. Nec minus se cautam circà varia hominum Temperamenta gerebat. Robustis, calidis, & Plethoricis raro, nec sine timore, insitionem instituebat, hâcque semper cum regula, ut qui repletioris essent habitus, corpus antea evacuarent; qui fortioris compagis, hanc prius debilitarent; qui calidi nimis, ii per diluentia & laxantia moderatam acquirerent temperiem. Cacochymicos verò, & eos qui aliis morbis detinebantur, aggrediebatur sponte nunquam, pulchre sanè monens, eos prius à suis morbis curandos, quam ut de novo acquirendo sint solliciti.

§. 17. Si unquam ulla, hic certè summa

ma rerum non naturalium habenda ratio; in victu præſertim ſtrictiſſimum obſervandum eſt regimen. Solebat *Græca* mulier non tantùm peractâ illâ operatione, ſed pluribus antè illam diebus omnem carnis cujuſcunque uſum rigoroſiſſimè vetare, quodque mirùm in hiſce regionibus videbitur, juſculum etiam ejus, utcunque tenue, nunquam inoculatis concedebat; cujus quidem rei cauſa eſt, quod omni tempore non à Medicis tantùm, ſed ab idiotis obſervatum ſit ibidem, omnium rerum putreſcentium uſum noxium valdè eſſe in omni calido morbo; vel & in illis periodicis Febribus, quæ ab Alcali ortum habent: conſtat ſanè vulgari experientiâ, neminem qui jam per 40 dies ſit liber à tertiana ovum unum comedere, quin in tertianam iterùm incidat. Levia hinc illa dabat decocta ex farina-

ceis

ceis pro cibo, & leguminoſas herbas. Pro potu tenues ex hordeo ptiſanas, Vini verò & omnium ſpirituoſorum hauſtum ut lethalem prohibebat. Hæc diæta utcunque auſtera nimis, inoculatis tamen religiosè ſervanda eſt, triſtiſſima enim aliquando neglectæ hujus regulæ viſa ſunt exempla.

§. 18. Quod aërem ſpectat, talem illa ægris ſuis concedebat, qualem ex præjudicio omnes in variolis requiri contendunt, calidum ſcilicet, quem variolarum eruptionem promovere putant. Feneſtras hinc omnes non tantum, & januam, ſed minimas quasque rimulas tam accuratè claudendas curabat, ut nullus aëri novo in cubiculum (per ignem ſatis anteà calefactum) acceſſus daretur. In tali verò hypocauſto quietam vitam degere ægrum jubet à primâ inoculationis die ad quadrageſimam uſque, nullum ante

te id tempus ex eo permittens discessum. Hanc ipse Methodum à sanâ ratione multùm aberrantem, tantùm abest ut approbem, quin potiùs, ut perniciosam, multorumque malorum causam damnare, (ex monitu Celeb. *Boerhavii*) consuevi. Aër etenim ille ità tùm calefactus, in eodem semper loco detentus, raréscens hinc, & variolosi corporis exhalationibus prægnans, quid boni, precor, præstare posset? an non potiùs hinc suffocatio timenda esset? vel & pejor malorum series ex morbosa, & corruptâ atmosphærâ? sed si calorem tam necessarium ad promovendas variolas credant, cur calidâ æstatis tempestate, maximé illæ sunt periculosæ? si verò propter calorem noxiam æstivam temperiem variolosis agnoscant, cur eundem calorem in media hyeme ægris illis adhibent? Meritò sanè hinc suspicandi locus, non aliam ob causam,

pe-

pejùs aliquando se habere eos, qui cæterùm ex temperamento, ætate, & reliquis requisitis, ut placidè variolas contrahant, dispositi videntur.

Audivi esse, qui velint ægrum statim lecto damnari: id nemo *Byzantii* se vidisse dicat: ipse non antè quartum diem, quo ægrotate cœpi, me lecto composui; eumque deserui, quamprimum maturescentibus pustulis nullo jam malo detinebar.

§. 19. His ita prædispositis optima & idonea ad inoculandas variolas materia inveniri debet. Sumitur illa ex pure Variolarum: & in eâ eligendâ hasce dicta mulier cautelas adhibebat. (a) Pus illud non ex quocunque Varioloso, sed ex eo duntaxat, qui variolis populariter grassantibus correptus sit, elici debet. (b) Æger, ex quo pus illud sumitur, Variolis quas distinctas appellant, non confluentibus, laboret,

opus

opus est, (c) curandum semper, si quidem fieri posset, ut æger ille non adoleverit. (d) observandam etiam an ipse æger alio quodam morbo laboret, quibusve crucietur malis, cum variolis ægrotat; si graviora quippe vexarent illum symptomata, nunquam inde excipiendus variolosus fomes. (e) Variolæ, ex quibus pus eliciendum, jam ad maturitatem, seu suppurationem conversas esse, oportet.

Ut autem pus illud sibi compararet *Græca* Operatrix, acu ferrea, vel argenteâ vulgaris formæ, apicem variolæ binis prioribus digitis comprehensæ, pertundebat, leviterque pustulam comprimendo expressum contentum pus in subjectum vasculum instillabat. Solebat verò eas tantùm variolas sic pertundere, quæ extrema quatuor corporis occuparent. Vasculum tum benè tectum operculo quodam, & sinu suo fo-

ʃotum ſecum gerens ad eum, cui inſi-
tionem inſtitutura erat, quam citiſſimè
properabat, curans nimirùm, ne per
interpoſitam moram materies illa iners
reddita, minus quoque operationi ido-
nea fieret; hinc nunquam ultra 12
dies illam ſervare ſolebat.

§. 20. Illi jam præſens Operatrix, paucas, ut dixi (§. 14.) preces fundit: tùm acu ferreâ octo vulnuſcula totidem corporis partibus ſucceſſivè infligebat. Primum quidem ſummæ fronti ad viciniam capillorum, eò præcisè loci, qui utraque ejus extrema æqualiter interjacet: alterum mento, bina ad utramque genam illi earundem parti quæ zygomati proxima eſt. Totidem etiam quatuor extremis inurebat vulnera, ſuperioribus nimirum, bina propè metacarpum, & duo pariter infimis non procul à metatarſo. Hæc vero hoc ordine ſemper excitabat, ut in fa-
cie

cie crucis effigiem, in artubus Redemptoris plagas referrent, hoc sibi etiam injunctum in revelatione contendens, quasi sanè ex tali vulnusculorum dispositione, non verò à causis aliis physicis successus insitionis penderet. Mihi sex tantum loca pertundenda curavi, nullam pedibus inferri passus læsionem, sed non ideo minus feliciter variolas contraxi.

In inferendis hisce vulneribus, acum, parti in situ plano spectatæ sic adigebat, ut obliquè, non verò ad normam in eam penetraret, tum acum ipsam sursum elevans imposita integumenta vi facta lacerabat, eamque hærentem adhuc cruentæ plagæ in gyrum circumrotabat, ut major continui solutio fieret.

Mirum sanè Doctos alias viros, qui de Inoculatione scripsere, dixisse: in musculis potius, quàm in carnosis

locis

locis excitanda esse hæcce vulnuscula; quid enim per carnosas partes intelligant, cùm à musculis illas distinguunt, me nescire fateor; non aliam enim Recentioribus Anatomicis carnis nomine indigitari substantiam præter muscularem, in confesso est apud omnes. Hinc male quoque se expressisse videtur, qui carnosiora pungi vult loca; quippe nunquam tàm altè penetrat acus, ut musculos tangat, præsertim si ad mentum & ad brachia fiat operatio; sola enim cutis cum pinguedine, & cuticula vulneratur: hinc illos voluisse crediderim, vulnera illa instituenda esse, ubi crassior est panniculus adiposus: quod revera egregium monitum est, ne vas quoddam, aut tendo in pertusione lædatur.

§. 21. Dolor vix ullus in hac operatione sentitur, si quidem ex me de aliis judicare liceat: nec mirum sanè;

cum tam parva læsio tam celeriter parti non nimis nervosæ inferatur. Sanguis statim ad guttas aliquas effluit, sed mox sponte suâ sistitur, extremis nimirum & minimis tantùm vasculis leviter læsis.

§. 22. Tum fomitem variolosum (detecto vasculo, quo continebatur) eâdem illâ acu, qua vulnera excitaverat, in pertusa loca instillat, intrusamque materiem eodem instrumento in ipso vulnere quàm accuraté commovebat; ut per omnem vulneris ambitum, secretosque ejus recessus materia sese insinuaret: hujus verò non nisi una vel altera guttula ad quodlibet vulnusculum intruditur. Quo in singulis vulneribus peracto, hæc vasculo quodam concavo operiebat: adultis, in illis tantùm partibus, quas vestes tegunt, ne scilicet ab illarum attritu materies averteretur: junioribus verò ubique, ne

ma-

manibus pertusa loca scalperent, fomitemque dissiparent; tumque superinductâ fasciâ partes ligabat. Mihi tantùm manus hoc apparatu ornatæ fuere: qui tollitur ubi pus instillatum jam exsiccatum in vulnere apparet.

§. 23. En simplicissimam Methodum, quâ mulier illa utens, fausto semper eventu in millenis hominibus *Byzantii* variolas excitabat: in qua describenda cùm ne vel minimam circumstantiam mihi notam omiserim, tædiosus fortè quibusdam videbor, qui ex minimis maximos sæpè pendere successus, ignorant. Id ipse eo animo feci; ut si aliquandò apud alias gentes eadem in usum revocanda foret, ex cognitis omnibus hisce cautelis, agendi etiam regulas juxtà Regionis diversitatem sibi construerent. Notus est *Byzantii* Medicus, qui hanc operationem celebraturus, præscriptas in victu, & cæ-

teris negligendas prædicans, pessimè sibi institutam in quibusdam insitionem cessisse, acerrimè doluit.

§. 24 Hisce jam positis circà operationem, videndum nunc paucis, quo tempore, quibusve cum symptomatibus variolas suscitet insertum per insitionem intrà corpus variolosum venenum.

TEMPUS ERUPTIONIS IN INSITITIIS VARIOLIS.

§. 25. Non unam omnibus, sed variam diversis hominibus contingere naturam, norunt omnes, qui vel mirabiles in facie hominum occurrentes varietates attenti notarunt. Quælibet enim pars faciei similis licet dicatur alteri parti alterius hominis, nunquam tamen perfectè illi respondet: unde & harum omnium partium aggre-

ga-

gatum totum quoddam efficit, vultum ſcilicet, qui etſi aliis ſimilis appareat, in multis tamen ab iiſdem differt. Quod autem in externis oculus ipſe videt, id ſane in internis longè magis obtinere Medicina demonſtrat: ſolidis equidem & fluidis omnes conſtamus; immenſum tamen aliquandò unius hominis ſolidorum compages ab alio diſtat. Hinc tamen eſt, quod eadem corpora in iiſdem licet circumſtantiis à binis hominibus asſumta, rarò intrà idem tempus effectus ſuos edant: variis ſcilicet potentiis variè in idem Objectum agentibus. Binos ſpecta *Bacchi* ſacra celebrantes, unus citius altero temulentus evadet. Id ipſum revera patet in iis, quibus excitatæ ſunt per inoculationem variolæ; una enim licet omnibus adhibita Methodus fuerit, non eodem tamen tempore omnibus erumpunt. His etenim ipsâ primâ die, aliis ſecundâ, tertiâ aliis,

quartâ, quintâ, sextâ, vel & aliis septimâ efflorescunt: hâc tamen semper sub distinctione, ut quibus citius apparent, illis etiam sint pejores; quibus serius, illis mitiores: hinc quæ septimâ tantum die emergunt omnium sunt mitissimæ. Quibusdam nullæ novæ exsurgunt variolæ, sed sola insitionis loca in exanthemata abeunt; qui tamen nunquam variolis epidemicè grassantibus correpti fuere. Semel accidisse fertur, ut ex communicato per inoculationem contagio nullæ apparuerint variolæ; merito tamen credidere quidam, quod cum esset infans, qui passus erat operationem, materiæ insertionem impediverit. Hic postea variolis epidemicis laboravit; sed notandum, inflicta etiam ipsi vulnuscula immutata mansisse, nec abiisse in pustulas.

Mihi quarto die apparuerunt variolæ.

Videnda nunc ſunt quæ in inſititiis variolis occurrunt,

SYMPTOMATA.

§. 26. Prout diſcrepant Eruptionis tempora, ſic quoque differunt, quæ in diverſis hominibus ex Inſititiis variolis ſymptomata profluunt; longe tamen mitiora ſunt omnibus, quam in epidemicis variolis. Proſequar verò illa juxta integrum morbi decurſum.

In primo morbi ſtatu, cum nimirum recenter ſuſceptum contagium naturam irritat, aliquis ſubindè horror & rigor corripit corpus; mox humorum circumeuntium, ſequitur turba auctaque velocitas, ſed raró nimia, aut violenta. Dolor quidem ut plurimum occupat caput, ſed levis; raró ſeſe per

reliquas partes extendens. Ille autem dolor qui circa scrobiculum cordis in vulgaribus variolis sentitur, quique fere Pathognomonicum est variolarum signum, nunquam in Insititiis observatur. Molestum etiam illud, ægrosque adeò vexans symptoma, Anxietas scilicet, (imminentis ut ita dicam mortis sensus, ab auctâ cordi resistentia) nunquam fere ægros inoculatos affligit. Paucissimi (nullos dixerim) nauseam patiuntur, & vomitum. Epilepticos insultus infantibus accessisse hactenus nemo vidit.

Me quidem ad tertii diei initium levis capitis dolor corripuit, mox febris accensa est; noctu leviter deliravi, quarto verò, apparentibus pustulis, optimè habui.

Egregiè autem notatum video in Epistola Dn. *Emanuelis Timoni* ad Nobilissimum, & Doctissimum Dn. *Wood-*

Woodward, anno quodam cum immaniter grassarentur *Byzantii* confluentes ex Epidemia Variolæ, eos etiam qui inoculationem passi erant, gravioribus affectos fuisse Malis: cujus rei nullam licet rationem addat, id tamen à deteriori contagio necessario ab illis Variolis suscipiendo fluxisse satis evidens apparet. Contagii enim indoles prout mitis, vel acerba est, variè sanè agit.

Notatu etiam maximè dignum est, omnes illos qui pleni erant habitus, vel quorum compages valida est, vel & qui calido temperamento præditi erant, longè plus & pluribus cum symptomatibus hoc morbi decursu ægrotavisse. Id reverà mihi constitit in Puella nobili per affinitatem mihi conjuncta, quæ 17. ætatis suæ anno, ubi ultimum incrementi punctum attigerat, hincque primam collegerat Plethoram,

timens ne grassantibus corriperetur Variolis, inoculationem sibi instituendam curavit: gravissimè illa laboravit, cum ingenti Febri, atque delirio: summo quoque capitis dolore torquebatur.

§. 27. Absoluto hoc morbi statu, quem contagii jure optimo vocat Celeberrimus Prof. *Boerhave*, parva hinc & inde apparent rubicantia quædam puncta, quæ sensim augentur, tument, & Variolæ fiunt: Hæ ut plurimùm benignissimi sunt genii: spectantur enim magnæ, à se invicem distantes, numero ut plurimum paucæ: quibusdam decem, viginti aliis, aliis 30 contingunt, raro 100, rarissimè ad 200 accedunt. Mihi tantum sexdecim erupêre: binæ ad faciem, reliquæ per pectus & dorsum dispersæ. In dicta verò Domicella tanto quidem erant numero, ut corpus ferè totum inte-

tegrè fœdarent.

In hoc Morbi statu, qui Inflammatorius eodem authore dicitur, nulla ferè sunt iis, qui variolas tam paucas, & mites habent, symptomata: utpote quæ in epidemicis variolis ab inflammatione generali cutis, impeditisque hinc circulatione & Perspiratione pendent: In insititiis nulla cutem obsidet talis inflammatio, hinc nec nova sequi potest Malorum syndrome.

Si verò & in Insititiis Variolis tàm numerosa corpus occupent exanthemata, eadem ferè spectantur & in his symptomata, ac in confluentibus, cum similes causæ similem semper producant effectum: mitiora tamen illa sunt in Insititiis, quia variolosum virus mitius est illis.

Nobilis illa puella quæ tàm copiosas ex Insitione variolas habuerat, pessimè se hoc in statu habuit: Febri enim iterum

rum summâ, delirio, anxietate, & similibus symptomatibus correpta fuit.

Ipse, cum tàm paucis pustulis ornarer, nihil horum passus sum.

§. 28. Insititiæ Variolæ felicissimè ad suppurationem deducuntur; sæpè etiam per resolutionem quasi disparent, quod duntaxat accidit iis, quæ mitissimi sunt genii. Ubi suppurantur, candidæ primò apparent, mox sensim flavescunt, & exsiccatæ tandem non in lemas coriaceas, nec in densas crustas abeunt, sed sub levis squamulæ forma excidunt.

Tempus quo suppuratio peragitur differt pro ratione primarum periodorum: sed lentissimé ferè semper ubi mitissimæ sunt variolæ. Exsiccationis tempus pari ratione differt.

Hic etiam si paucæ sint & mitiores variolæ, absunt omnia illa sympto-

ma-

mata, quæ in tertio hoc statu in Epidemicis apparent. Nec mirum, cum nullum ferè pus, nullæ crustæ ambitum corporis obsideant. In numerosis tamen variolis plerumque & illa sequuntur, ut contigit dictæ puellæ.

§. 29. Materia, quam pustulæ illæ insititiæ continent, verum perfectumque pus refert: blanda enim, non acris, alba, spissa, cocta, & æquabilis est; sic ut mirari subeat materiem illam saniei similem dici quibusdam. Hanc utcunque optimis hisce dotibus præditam nunquam ad insitionem mulier illa adhibet: an jure, nescio; magis sanè videtur idonea insitioni, quam quæ à vulgaribus variolis sumitur.

§. 30. Deciduis variolarum squamulis nulla remanent stigmata vel foveæ; sed plana, & æqualis spectatur cutis, quam pustulæ obsederant: rubet tamen ut plurimum per diem unum vel alterum

rum. Summum reverà hoc est sequiori sexui beneficium; Formam enim suam hinc non læsum iri certò scire possunt.

§. 31. Pertusa in Insitione loca solent ut plurimùm eadem apparitione qua variolæ in pustulas abire: aliquando statim exsiccantur, variolis tamen per reliquum corpus erumpentibus; sic vulnusculum quod mento mihi inflictum fuerat, arefactum est. Accidit interdum sola insitionis loca tumere, inflammari, & in variolas mutari, nullo alio surgente exanthemate, sæpe inoculationis loca in magna apostemata excrescunt, quæ ingentem puris copiam effundunt, diuque etiam disparentibus variolis perdurant: nonnunquam etiàm inflammantur, tument, & acutos dolores creant: quæ omnia vel ab acu, acri quodam afflatâ, vel à contagio diriori in parte hærente, vel à loco

co pertusionis, ut si nervis & tendinibus intertextus; vel à modo vulnerandi accidisse reor. Hinc etiam sæpe hæc mala ad pedes spectantur.

Ex vulneribus faciei meæ adactis tria in pustulas conversa sunt: fronti verò inustum omnium fuit maximum, hinc & stigma reliquit hodie quoque spectandum.

§. 32. Ubi jam exsiccatæ pustulæ exciderunt, integra fruitur salute æger, estque liber à timore variolas contrahendi.

Hæc autem sunt omnia illa (§. 26. ad §. 31.) symptomata quæ hactenus observata sunt in Insititiis variolis occurrere; quæ si conferas cum iis quæ in vulgaribus spectantur, levissima merito judicabis. Felicissimè autem semper exculta fuit hæc Methodus *Byzantii* jam antè 40. annos. Eodem illo quo insitionem passus sum anno

(1713)

(1713.) ſex millia hominum ſe inoculaſſe dicta mulier retulit; nulli tamen eorum funeſti quid accidit, ſed omnes à ſic contractis variolis feliciter evaſere. Narrat D. *Timonius* invaluiſſe ſemel rumorem binos infantes ex inſitione occubuiſſe, ſed examine facto illos plurimis aliis morbis ægrotaſſe deprehendit.

§. 33. Nemo hactenus, qui variolas per inoculationem contraxit, iisdem amplius laboravit, etſi epidemicè graſſarentur: idque non unius, ſed 40. annorum experientia *Constantinopoli* confirmat; ſed quod mirum eſt, ii quoque, qui duntaxat unam variolam ex Inſitione, vel ſolo pertuſionis loca in puſtulas mutata, habuere, nunquàm hoc morbo amplius affecti ſunt. In me (qui 16. tantum puſtulas acquiſiveram) jam ante 9. annos Inoculatio exercita fuit: ab eo tem-

tempore sæpius amicos variolis affectos invisi, & nondum illas de novo contraxi.

§. 34. Dignum sane, qui memoretur, casum judico puellæ cujusdam, cui prudens mater inoculandas variolas curaverat: illa unicum duntaxat pertusionis locum tumidum, inflammatum, & variolosum habuit; cœterum nullam sensit ægritudinem. Timuerat mater effectu suo vacuam in illa fuisse insitionem, hinc operationem iterari post annum jussit, sed nulla tum etiam apparuit pustula, & loca pertusionis ilico exsiccata sunt, neque in Variolas abiere. Licet illa jam a tot annis variolosas conveniat, nondum variolis correpta est.

§. 35. Celebrata etiam fuit insitio in hominibus, qui olim epidemicè grassantibus variolis laboraverant, sed pari

cum successu ac (§. 34.) nullæ enim repullularunt Variolæ: certo sanè argumento naturam varioloso veneno semel assuetam, non amplius ab eo male affici. Hisce vero positis, circà Historiam, Methodum, symptomata, & eventum insitionis, operæ etiam pretiùm erit paucis inquirere. 1°. in modum quo variolas excitat intrusum intrà corpus variolosum contagium 2°. cur hinc benignæ semper & sine periculo Variolæ prodeant. 3°. tandem, cur nulla inurant stigmata.

§. 36. Ut pulchrum & utile rem Physicam certis & indubiis experimentis illustrare; sic turpe & perniciosum recenter observato effectui luxuriantis tantùm ratiocinii vi causam assignare. Id tamen passim & ubique præstant, qui Philosophi nomen venditantes, indignum se putant aliquid in rerum natura geri, cujus nequeant rationem dare:

are: si verò quæ proferunt, omni affectu & præjudicio liber, attentè perpendis, à rei veritate aliena, minimè um naturâ convenire reperies: non nim illi omnia quæ in dato effectu spectanda sunt accurate perpendunt, sed num quid, alteri phænomeno non bsimile arripientes, huic statim eandem causam attribuunt. Id reverà & circà Inoculationem contigisse, norunt qui de ea conscriptos tractatus perlegerunt. Videntes illi ex pure varioloso venis inserto, febrim & mox variolas oriri: pus illud Fermentationi, & exanthemata despumationi assimilarunt, remque acu se tetigisse putant. Ridebit hos sanè qui ex Chemicis novit Fermentationem nunquam nisi quibusdam Vegetabilibus contingere, ejusque effectum semper esse vel spiritum inflammabilem, vel liquorem acidum: hinc diutius non

immorabor in hac confutandâ senten-
tiâ. Ejusdem farinæ sunt quæ alii de Effervescentia, Ebullitione, & mutata figura globulorum sanguinis protulere. Ipse autem contagium variolosum non aliter quam ratione stimuli fortè agere exindè suspicor; quod ipsum solidis partibus applicatum nullam illis labem imprimat: mistum verò sanguini, ut experimento facto potuit, nullam in sanguine mutationem creat, quatenus perspicacissimi oculi observarunt.

§. 37. Ut vero pateat cur va-
riolæ epidemicæ grassantes sæpè oc-
cidant, Insititiæ verò nunquam; observandum epidemicas lethales esse vel in primo morbi statu; vel in inflammatorio, & subsequente suppuratorio. Necant in primo, quia acre nimis, acerbum, & pestiferum ferè contagium ingentem nimis excitat febrim, quæ ægrum pessundat: sæpè tamen

men mors & in eo contingere poteſt, etſi contagium non ita fuerit pernicioſum, ſed vires vitæ magnæ ſint, quæ ſe ipſas deſtruunt. In inſititiis Variolis mitiſſimum ſemper adhibetur contagium: ægri verò ut plurimum juniores ſunt, nondùm adulti; & ſi robuſti, corpus per diætam & medicamenta ita diſpoſuere, ut non magna movere poſſit bella.

Interimunt communes variolæ in aliis periodis, ubi toto corporis habitu puſtulis obſeſſo Perſpiratio inhibetur, circulatio prævertitur, & pus abſorbetur; hæc verò in inſititiis occurrere nequeunt, cum pauciſſimæ plerumque ſint numero.

§. 38. Nulla tandem inuruntur cuti ſtigmata; quia materies puſtularum, blanda eſt, non verò acris: ſæpè etiàm quià ſine ſuppuratione diſparent inoculatæ variolæ.

F I N I S.

